

Leto XXI. Stev. 169
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka. Cena 10 dinarjev

Ljudska

PRAVICA

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 1. OKTOBRA
1934 KOT MEDNARODNO SVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT DNEVNIK IN TEDNIK OD OSVOBODITVE DO 1. JUL. 1945 KOT DNEVNIK NATO PA KOT TEDNIK OD 1. JUNJA 1945 IZHAJA V REDAKCIJSKI POVEZANOSTI S »BORBO«

DRUGI DAN ZENEVSKE KONFERENCE

NEMŠKO VPRAŠANJE PRVO v razgovorih državnikov velikih sil

Zeneva, 19. jul. (AFP). — Čeprav je današnji dan minil v intenzivnem delu v Palači narodov kakor tudi ob robu konference, so v ženevskih krogih v prvi vrsti pretehtali stališča Zahoda in Vzhoda, kakor so bila včeraj izražena za začetek razgovorov. Optimizem, ki sta ga izjavila oba vodja in miroljubna taktika vseh štirih državnikov, se je po natančnejši presoji gledališč in možnosti za sporazum predvsem o nemškem vprašanju in evropskem varnostnem sistemu nekoliko unesel. Kljub temu računajo vsi z nekimi konkretnimi sadovi konference.

Danes so se zunanji ministri sporazumeli o vprašanju, ki naj bi jih konferenca obravnavala, in o prioritetenem redu njih obravnave. Popoldne so v skladu s tem sporazumom ministri predstavniki na prvi delovni seji načeli nemško vprašanje, a so sprito medsebojne povezanosti govorili tudi o ostalih.

Opoldne je Edgar Faure priredil kosilo svojim sobesednikom, zvečer pa je bila večerja pri Anthonyju Edenju.

Zunanji ministri štirih velesil so se sestali danes popoldne pri kosilu v Palači narodov. Prilili so na sestanek s svojimi svetovalci in se skoraj pol ure dobro razpoloženi razgovorili pred konferenčno dvorano, preden so vstopili.

Sestanek zunanjih ministrov

Slošni vtis v Zenevi po večeršnjih pojasnitvah glavnih gledališč svetovnih in evropskih problemih je spoznanje, da so državni ministri velesil že na prvi seji izpričali znatno strpnost in pomirljivost. Govor sovjetskega ministrskega predsednika so sprejeli v glavnem ugodno, čeprav nekoliko rezervirano, vsekakor pa z znatno pozornostjo. Ostrjeje je bilo reagiranje samo na francoske predloge, ki so jih sprejeli v angleških krogih rezervirano, v ameriških s precej nerazumevanja, medtem ko francoski ugotavljajo, da je zdaj odprta široka možnost za plodne razprave, ki bi se lahko, tudi če ne bodo zaključene s konkretnimi načelnimi sporazumi, takoj ali pozneje, kakor bo pač kazalo.

Nemčija mora opredeliti svojo politiko

Zeneva, 19. julija (AFP). Predsednik francoske vlade Edgar Faure je sinoči izjavil v intervjuju prek francoske televizije, da mora Nemčija opredeliti svojo politiko, ki je v nekaterih ozirih nenormalna. Nemčija ne more ostati brez oboroženih sil in mora poskrbeti, da v njej ne bodo videli zgolj sredstvo za barantanje med Vzhodom in Zahodom. Ponovil je, da se mora Nemčija združiti in da bi utegnil biti Edenov načrt temelj za pogajanja.

Faurova dodatna pojasnila

Lyon, 19. jul. (AFP). »Le progrès de Lyon« je davi objavil izjavo, ki jo je dal njegovemu sodelavcu Edgar Faure.

»Prvi dan konference je omogočil določiti gledališča«, je rekel Faure. »Izjave, ki bodo podlaga za razprave v prihodnjih dneh, navedejo človeka na misel, da se je konferenca dobro začela in da bodo doseženi uspehi, ki jih svet pričakuje. Imel sem priložnost, v imenu svoje vlade sporočiti predstavnikom drugih držav francoske predloge za ureditev problemov, od katere je zdaj odvisno popuščanje mednarodne napetosti in stvarna organizacija mira.«

Kar se tiče Nemčije, je zadeva, ki zanima svet, vprašanje njene združitve in njenih posledic iz vidika evropske varnosti. Če bi prišlo do te združitve, bi zadeva okrog Zahodne Nemčije po mojem mnenju ne bila takšnega značaja, da bi ogrozila našo varnost. Pariški sporazumi so dali sicer Nemčiji vojsko, katere potencial pa ni da bi se moral zaradi njene združitve večega sveta.

ter ministrski predsedniki Faure, Eden in Bulganin. Razlike med posameznimi predlogi so se znebraj znatne, zlasti kar se tiče novih predlogov zahodnih delegacij. Politični krogi menijo, da zbujajo Bulganinova odločitev o načelnem sprejemu francoskih »petih točk« o Nemčiji upanje, da bi mogli na tej osnovi razviti nadaljnje razgovore.

Danes popoldne so se zunanji ministri sporazumeli o dnevnem redu prihodnjih sej ministrskih predsednikov štirih velesil. Po sestanku zunanjih ministrov so neuradno objavili, da so se Dulles, Molotov, Pinay in Macmillan sporazumeli, da bodo v dnevnem redu sej predsednikov vlad naslednja vprašanja:

1. združitev Nemčije;
2. varnost v Evropi;
3. razorožitev in
4. razvoj stikov in odnošajev med Vzhodom in Zahodom.

Ženeva naj ustvari ugodno vzdušje

za ureditev nemškega in drugih evropskih vprašanj, hkrati pa načne tudi azijske probleme

Moskva, 19. jul. (Tanjug). V Moskvi splošno mislijo, da je prvi dan posvetovalni v Zenevi ustvaril vzdušje pripravljenosti, ki je prišlo do izraza tudi v nagli ureditvi vseh tehničnih vprašanj. Časniki pripisujejo ženevskim posvetovalcem velik pomen. Po vrsti objavljajo uvodnike o konferenci, pa tudi celotna besedila vseh včerajšnjih govorov in vesti o konferenci, nekateri tudi že komentarje svojih posebnih dopisnikov.

V komentarjih poudarjajo, da so državni veliki sil pojasnili svoja gledališča o raznih vprašanjih. O mnogih izmed njih bo treba še izmenjati mnenja in gledališča, ker so različna.

»Pravda« poudarja, da ureditev najvažnejših zadev nikakor

Ministri so sprejeli tudi predlog francoskega zunanjega ministra, ki je predsedoval sestanku, da prepuste proučevanje možnosti, da bi vključili v dnevni red še ostala vprašanja, načeta v govorih na včerajšnji prvi seji, predsednikom vlad.

V odobritvi tega dnevnega reda v vseh štirih točkah je izražen nagli kompromis med vestilami o bistvenih proceduralnih vprašanjih, kakor tudi skupna težnja, da bi se konferenca v glavnem ukvarjala z evropsko problematiko. Današnji sestanek zunanjih ministrov je potekel v pripravi na včerajšnjo »in zelo gladki in nagli razpravi«. Zunanji ministri so zaključili svojo prvo delovno sejo ob 12.25.

Kakega posebnega uradnega poročila o sestanku ni bilo. Sefi tiskovnih oddelkov štirih velesil, ki so hkrati uradni tiskovni predstavniki svojih vlad, so soglasno sklenili, da ne bodo dajali obvestil o govorih svojih zunanjih ministrov. Te prakse lani na berlinski konferenci ni bilo.

Predsednik francoske vlade Faure je opoldne priredil kosilo, ki so se ga udeležili vodje in člani delegacij štirih velesil. Predsednik Eisenhower se kosila ni udeležil, ker kot poglavar države iz protokolarnih razlogov ne more prisostvovati kosilu, ki ga priredi predsednik vlad.

Prva delovna seja velikih štirih

Ministrski predstavniki so se sestali danes popoldne na prvi delovni seji. Sejo je začel ob 16. francoski ministrski predsednik

Edgar Faure, ki je danes konferenci predsedoval. Predsedniki vlad so vzeli na znanje sporazum, ki so ga davi dosegli zunanji ministri glede dnevnega reda konference in začeli proučevati v dnevni red vključene probleme. Težišče razprave je bilo na prvi točki dnevnega reda, na vprašanju Nemčije. Sprito medsebojne povezanosti vseh vprašanj pa so izmenjali gledališča tudi o ostalih problemih, o vprašanju evropske varnosti, razorožitvi in stikih med Vzhodom in Zahodom.

Tretja seja konference ministrskih predsednikov je bila končana ob 18.35.

Nocoj so bili sovjetski delegati na večerji, ki jim jo je priredil britanski ministrski predsednik Anthony Eden.

Zeneva, 19. jul. Prve reakcije na deklaracijo ministrskih predsednikov so bile očitno ugodnejše. Zdej, po skrbnejši primerjavi analize besedil, pa so bolj rezervirane. Toda tako je že običaj, da človek, ki z mikroskopom prebira besedilo, čisto izgubi izpred oči celoto, zlasti pa duha, ki jo napaja. To se je zgodilo tudi v tem primeru.

Vsem ko so bili politični krogi takoj po objavi govorov treh zahodnih predsednikov vlad optimistični, se je ta optimizem sicer ne mnogo, vendar pa nekoliko skalil, ko je bil s precejšnjo zakasnitvijo objavljen Bulganinov govor. Pozneje je temperatura naglo padla. Na eni strani zato, ker so ostala gledališča v bistvu nespremenjena,

na drugi pa, ker so zahodni opazovalci in novinarji pričakovali, da bodo Sovjeti takoj v začetku znatno spremenili svoje stališče. Pa tudi če bo držalo, da je ena in druga stran ostala na svojih znanih pozicijah, vendar so se ta gledališča v marsikem ublažila in je njihova ostrina skrhana.

Predsedniki zahodnih vlad so ostali pri tem, da medsebojne zaupanja ni moč ustvariti, dokler Nemčija ne bo združena. Drug za drugim so to ponovili Eisenhower, Faure in Eden. Nasprotno pa je Bulganin načel drug uvodni pogoj za ustvaritev zaupanja in sodelovanja: da bi se ameriške čete umaknile iz Evrope in njihova oporišča odstranila iz evropskih dežel. Toda na robovih tega navidez nepremostljivega brezna se pojavljajo obrisi konstrukcije, ki bi lahko z obojestranskimi napori zrasla v most med se zmeraj oddaljenimi gledališči.

Angleži, ki zmeraj puste odprta vrata za primer nevarnosti, so enako kakor njihova zahodna partnerja čvrsto postavili združitev Nemčije kot glavni pogoj za ureditev ostalih vprašanj. Njihovo stališče pa se v nečem razlikuje od Eisenhowerjevega, ki se ni spustil v podrobnosti, v katerih bi prišlo do združitve Nemčije, in od Faurovega, ki je opredelil pogoje tega in odklonil sleherno nevtralizacijo Nemčije. Tudi Eden

je vključil v OZN. O nemškem vprašanju govore izključno v zvezi z ugodnim vzdušjem v Evropi in zmanjšanjem napetosti, ki bi olajšala ureditev tega problema. Na prvem mestu poudarjajo vprašanje kolektivne varnosti in zmanjšanja oborožitve ter splošne pogoje, ki bi omogočili urediti evropske zadeve, med njimi tudi nemško. Hkrati pa poudarjajo, da remilitarizacija Zahodne Nemčije in njena vključitev v zahodni blok ovirata ureditev tega važnega vprašanja.

Moskovski časniki v svojih člankih posebno poudarjajo pomen včerajšnjih predlogov sovjetskega predsednika Bulganina, kakor so poročili za nevtralizacijo dežel, ki se nočejo pridružiti blokom; zgraditev sistema kolektivne varnosti v dve etapi, umik tujih čet iz evropskih dežel itd.

London, 19. julija. Prijateljsko vzdušje, v katerem se je začela ženevska konferenca, in ton govorov vodij delegacij so sprejeli v Londonu z zadovoljstvom. O začetku konference pravijo, da je »dober in bodrilen«. Ze prvi dan je pokazal, da so med zahodnimi državami in Sovjetsko zvezo še temeljne razlike ne samo glede vprašanja, s čim naj bi začeli prizadevanja, da bi presekali vokal zamotane evropske problematike, marveč tudi glede tempa in metod združevanja Nemčije, ki so jih zahodne delegacije poudarile kot glavno točko konference.

Prvi dan konference pa je nekoliko utrdil upanje, da se bo vodjem delegacij posrečilo ustvariti ugodno vzdušje ter položiti temelje za nadaljnja pogajanja. V Londonu zlasti ugodno presojajo v vseh govorih izraženo splošno potrebo, da mora svet živeti v miru. Angleška javnost se je zelo zanimala za govor vodje sovjetske delegacije.

D. BLAGOJEVIĆ

Prvi dan konference pa je nekoliko utrdil upanje, da se bo vodjem delegacij posrečilo ustvariti ugodno vzdušje ter položiti temelje za nadaljnja pogajanja. V Londonu zlasti ugodno presojajo v vseh govorih izraženo splošno potrebo, da mora svet živeti v miru. Angleška javnost se je zelo zanimala za govor vodje sovjetske delegacije.

»France soir« v poročilu iz Zeneve opozarja na prisrčni ton v včerajšnjih govorih. Časnik meni, da Američani po vojni še nikoli niso bili tako optimistični kakor sinoči po večerji.

Konferenčna dvorana v Palači narodov v Zenevi

TEŽNJA PO SPORAZUMU

(OD NAŠEGA POSEBNEGA DOPISNIKA)

Tudi v Bulganinovem govoru je moč najti znake popuščanja, če zmeraj v manj važnih vprašanjih, katerih pomena pa ne gre podcenjevati. Bulganin se zmeraj nasprotuje ideji regionalnih zvez, vidi pa zanje »modus vivendi« in zahteva poročilo, da se Nemčija nikoli ne bo zatekla k uporabi sile. Na drugi strani je Bulganin v določenem smislu sprejel idejo evropske varnosti, zlasti na način, kakor ga je formuliral Eden. Čeprav pa je evropska varnost v Edenovem, zlasti v Faurovem govoru pogojno vezana predvsem na združitev Nemčije — a ta pogoj je za Sovjetsko zvezo zelo težak — vendar je tudi to ugodno znamenje, stezica sodelovanja, drža k sporazumu.

Po vsem tem ni, da bi pokopali tiste nade, ki so bile pred začetkom ženevskega sestanka splošne in zmerne. Nasprotno, vzdušje, v katerem se razvijajo razgovori, in ton pojasnjevanja gledališč pričata, da bočeta obe strani najti stikališča in na njih razširiti podlago bodočega sporazuma.

V. Pešić

Bonn zadovoljen

z dnevnim redom ženevske konference

(Od našega stalnega dopisnika)

Bonn, 19. julija. Vladni in opozicijski krogi so z zadovoljstvom sprejeli iz Zeneve vest, da je Nemčija skupaj z vprašanjem varnosti in razorožitve na prvem mestu dnevnega

reda ženevske konference. To je vplivalo na Bonn bodrilno, čeprav vlada in opozicija s pridržki presoja, da so s pridržki razgovori o nemškem vprašanju. V včerajšnjih predlogih ministrskih predsednikov vidijo vladni in opozicijski krogi samo izhodišče razgovorov. V Bonnu pravijo, da je cilj predlogov zahodnih ministrskih predsednikov, da bi Nemčijo, če bi prišlo do združitve, obdržali kot zavezniško. Socialni demokrati pa izražajo bojazen, da bi utegnile takšne težnje z Zahoda oteževati, če ne tudi blokirati dolgoletne razgovore o nemški združitvi in pripravi tla za sporazum petorice na podlagi statusa quo. Vendar takšne težnje po mnenju socialnih demokratov ne nasprotujejo trenutni sovjetski politiki v nemškem vprašanju.

Razen zahodnonemške vladne delegacije se tudi v Zenevi tudi delegacija vzhodnonemške vlade. Socialni demokrati pa so poslali tja kot opazovalca člana predsedstva Herberta Wehnerja.

R. Vujović

VREMENSKA NAPoved

za sredo, dne 20. julija

Menjalnica oblačnost, vmes nekaj padavin nevihtnega značaja, predvsem jutri in popoldne. Temperatura noči: 13 do 20 stopinj. Načrtana dnevna temperatura med 23 in 28 stopinj C.

PRED 22. JULIJEM

Slovesno bomo proslavili DAN VSTAJE

Iz zasavskih revirjev pojdejo številne partizanske patrulje na Partizanski vrh in Vrhe, kjer bo glavna proslava — Obsežne priprave in svečano vzdušje med delovnimi ljudmi Primorske

V Zasavju, kjer tako rekoč vsak revir, vsak hrib, naselje in samotna hribovska kmetija hranijo obilo spominov na huda leta domovinske vojne, se tudi letos pripravljajo na kar najlepšo proslavo Dneva vstaje. K spomenikom iz spominskih ploščam v revirjih in po zasavskem hribovju se bo tudi letos pridružil še nekaj novih spominskih plošč, tako da bo v Zasavju polagoma znamenovan sleherni kraj pa tudi samotna kmetija, da bo vseposredno postavljen spomin na osvobodilni boj in junake žrtve, ki so v tem boju padle v Zasavju.

Glavna proslava bo tudi letos na Vrheh, kjer so lani postavili spomenik prvi revirski partizanski četli, ki je dvignila upor proti okupatorju in ga razširila po vsem Zasavju. Na Vrhe pojdejo že na predvečer iz vseh revirjev partizanske patrulje, ki jih organizirajo odbori Zveze borcev. Iz Trbovelj pojdejo v četrtek ob 17. izpred Spomenika Revolucije štiri patrulje, ki bodo spotoma obiskale naselja, globeli in kmetije pod Partizanskim vrhom. Ena izmed njih pa bo ponoči stražila spominsko ploščo pri Prašnikarju, ki jo bodo zarana odkrili v spomin trem padlim partizanom, Francu Bajdetu, Nandetu Suštarju in Francu Žužmanu. Na Dan vstaje se bodo ob spomeniku na Vrheh zbrale vse patrulje, borci in prebivalstvo, da počaste spomin padlih borcev in obdobje zmagovito zgodovinsko obdobje slovenskega naroda.

Na predvečer Dneva vstaje bodo dramske družine »Svoboda« iz Zagorja uprizorile v Trbovljah na letnem telovadišču »Partizana« zgodovinsko dramo Bratka Krefta »Velika puntarija« v režiji Boža Juršeta. V drugih krajih Zasavja pa bodo imeli na predvečer spominske akademije, ki jih bodo pripravili odbori Zveze borcev in sekcije »Svoboda«.

V radeški komuni bodo proslavo Dneva vstaje v glavnem osredotočili v Dolah pri Litlji, kjer bodo ta dan hkrati slavili kot svoj občinski praznik ter odkrili spominsko ploščo žrtvam fašističnega nasilja. Za to proslavo bo na Dolah gostovala dramska družina »Svoboda« iz Radeč z dramo »Mladost pred sodiščem« ter radeška godba. Povsod po zasavskih planinah pa tudi pripravljajo kresove, ki bodo zagoreli na predvečer Dneva vstaje.

BOGAT PROGRAM PROSLAV NA PRIMORSKEM

Sodeč po obsežnih pripravah in svečanem vzdušju, ki že sedaj vlada med delovnimi ljudmi, bodo v jubilejnem desetem letu

po osvoboditvi 22. julij, Dan vstaje slovenskega naroda, letos na Primorskem najbolj svečano proslavili. Že iz dosedanjih nepopolnih poročil, ki prihajajo na okrajne odbore ZB NOV, je razvidno, da bodo svečane proslave združene z različnimi športnimi in kulturnimi prireditvami doma in v vseh večjih naseljih. Posebno bogat program pripravljajo v rudarski Idriji, Tolminu, Bovecu, Kobaridu, Vipavi, Ajdovščini, Črnem vrhu nad Idrijo in drugod.

V Novi Gorici bo proslava v državnem gozdu Panovcu, kjer bo 22. julija dopoldne veliko nagradno strelsko tekmovanje in partizanski miting. Partizanske patrulje, sestavljene iz bivših partizanov in rezervnih oficirjev, bodo popoldne obišle partizanske kraje nad staro Gorico in obiskale prizorišča številnih bojov v NOB, poleg pa bo v razsvetljenem Panovcu zabava z različnimi vmesnimi športnimi in šaljivimi točkami.

Po svečani akademiji na predvečer praznika bo iz Kanala ob Soči odšla partizanska patrulja vzdolj državne meje ter se na Kolovratu, kjer je bilo med vojno zbirno mesto partizanskih brigad za pohode v Beneško Slovenijo, sešla s tolimsko-kobariško patruljo. Skupaj bosta obe patrulji obiskali partizanske kraje

na Kobariskem ter spotoma priredili več mitingov in obdarovali partizanske družine.

SLAVNOSTNE AKADEMIJE V KOPRSKI KOMUNI

Prebivalstvo koprškega okraja se pripravljajo na svečano proslavo Dneva vstaje slovenskega naroda. V koprski komuni bodo zvečer pred praznikom svečane akademije v Kopru, Skofljah, Šmarju in Marezigah. V Kopru bo akademija na Trgu revolucije, na rje pa bo sodeloval pevski zbor »Svoboda« in člani gledališča Slovenskega Primorja. Na akademiji v Skofljah bo nastopil komorni zbor iz Celja, v Šmarju pa bodo udeleženci dramskega tečaja iz Kopra uprizorili odloček iz Kreftove »Velike puntarije«. Ob Dnevu vstaje bo priredila Zveza borcev koprške občine partizanski marš na Socerb. Na Dan vstaje bo šlo 8 patrulj — članov Zveze borcev in mladine iz Kopra, Skoflj, Dekanov, Marezig, Gračiča in Črnega vrha na Socerb, kjer bo zbor bataljonov, nato pa kulturni program.

V piranski občini bodo zvečer pred praznikom vstaje na vseh vrhovih prižgali kresove. Svečane akademije bo v Piranu, kjer bo nastopil novo ustanovljeni pevski zbor »Svoboda«. M. D.

Objavljen je osnovni zakon o štipendijah

Z njim je zagotovljeno pravično podeljevanje štipendij

Zvezna ljudska skupščina je 5. julija sprejela osnovni zakon o štipendijah, ki je objavljen v zveznem Uradnem listu št. 32 in začne veljati osmi dan po objavi, to je 21. julija. S tem zakonom, ki se nanaša na dajanje novih štipendij (medtem ko ostanejo obstoječe pogodbe o štipendijah v veljavi), je zagotovljeno pravično podeljevanje štipendij, ki se morajo odsej v vsakem primeru razpisati z natečajem.

Štipendije se lahko dajejo za redni študij na visokih in višjih šolah, za strokovno in znanstveno izpopolnjevanje, za šolanje v strokovnih učiteljskih in srednjih umetniških šolah, kakor tudi za šolanje učencev višjih razredov srednjih šol, ki se posebno izkažejo pri učenju.

Novi zakon zlasti predpisuje postopek pri dajanjih štipendij. Štipendije lahko dajejo državni organi, fakultete, šole, ustanove ter gospodarske in zadržne organizacije. Tudi družbene organizacije in privatno pravne osebe

lahko dajejo štipendije, vendar za take primere ne veljajo določbe tega zakona.

SKLADI IN KOMISIJE ZA ŠTIPENDIJE

Republiški izvršni svet in ljudski odbori lahko ustanove sklade za štipendije in tem skladom dajejo dotacije iz proračuna. Skladi za štipendije so pravne osebe, upravljajo pa jih komisije za štipendije, imenovane iz vrst prosvetnih, kulturnih in drugih javnih delavcev in iz člana, ki ga izvoli študentska ali mladinska organizacija. Take komisije za štipendije se ustanove tudi v okrajih in občinah, ki nimajo svojih skladov za štipendije, to pa zaradi tega, da se zagotovi evidenco vseh štipendistov iz okraja oziroma občine in nadzorstvo pri dajanju štipendij.

Gospodarska organizacija, ki daje neposredno štipendije, mora ustanoviti komisijo za štipendije, ki jo imenuje delavski svet, pri čemer so lahko člani komisije tudi osebe izven kolektiva. Kadar gospodarska organizacija ustanovi sklad za štipendije, določi delavski svet samo sredstva za ta namen, število štipendij, stroke in vrste šol, ostalo pa opravi komisija.

DODELJEVANJE ŠTIPENDIJ

Da bo dodeljevanje štipendij čim pravičnejše, prama zakon predpisuje o izbiri štipendistov in o tem, kako se razpiše natečaj. Pri natečaju lahko pod enakimi pogoji sodeluje vsak državljan, pri izbiri kandidatov za štipendije pa imajo v okviru razpisanih pogojev prednost otroci padlih borcev NOB in žrtve fašističnega terorja, kakor tudi otroci revnejših staršev. Okraj ali občina lahko predpiše, kadar daje štipendije, da imajo prednost kandidati s področja dotičnega okraja ali občine. Kadar pa daje štipendije gospodarska organizacija, lahko predpiše, da imajo prednost otroci članov kolektiva. Natečaj razpiše komisija za štipendije oziroma dajalec štipendij, ki tudi izbere kandidate.

Posebno poglavje obravnava sklepanje pisanih pogodb o štipendijah, s katerimi se lahko določi, da mora štipendist po kon-

KORAK NAPREJ V DELOVNI ZAKONODAJI

Pripombe k osnutku zakona o delovnih razmerjih v gospodarstvu

Mnogi predpisi, ki pravne urejajo področje delovne zakonodaje, so izšli še v času administrativnega upravljanja, zato v marsičem več ne ustrezajo novim odnosom v gospodarstvu. Življenje postavlja na dnevni red postopno izpopolnjevanje te zakonodaje. S tega področja pripravljajo pristojni organi osnutek večnih zakonov in uredb. Med te sodi tudi osnutek zakona o delovnih razmerjih v gospodarstvu.

Ta zakonski osnutek se nanaša na delovna razmerja tako v podjetjih, zadrugah, družbenih organizacijah kot tudi v privatnem sektorju. Osnutek zakona govori o osnovni, minimalni družbeni zaščiti zaposlenih oseb, a hkrati določa, da je s pravilniki o delovnih razmerjih, ki jih sprejmejo gospodarske organizacije oziroma s kolektivnimi pogodbami v privatnem sektorju, možno določiti tudi večje pravice oziroma ugodnejše delovne pogoje kakor pa jih odreja zakonski osnutek.

Po tem osnutku ima vsak prebivalec v FLRJ pri enakih pogojih enako pravico do zaposlitve. Delovna razmerja so prostovoljna. Z vstopom na delo (po nekaterih predlogih pa s sklenitvijo delovnega razmerja) doseže vsak delavec oziroma uslužbenec pravico do sodelovanja v upravljanju gospodarske organizacije in pravico do socialnega zavarovanja.

SKLEPANJE DELOVNIH RAZMERIJ

Delovno razmerje naj bi se lahko sklenilo samo s osebami, ki so stare najmanj 15 let in so torej že končale obvezno 8-letno šolanje (doslej zakonski predpisi niso določali najnižje starostne meje, razen za vajence), z

osebami, ki so telesno in duševno sposobne za delo in ki imajo delovno knjižico. Tisti, ki stopajo v delovno razmerje bodisi prvič bodisi po prekinitvi, daljši, kot 6 mesecev, ali tisti, ki menjajo poklice, naj bi se dali obvezno zdravniško pregledati. Gospodarske organizacije naj bi bile dolžne sprejeti določeno število invalidov (to so dolžne že po sedanjih predpisih, ki pa se v praksi žal ne uresničujejo dosledno) in pripraviti kov. Predvideno je tudi to, da bi se za sprejem na posamezna delovna mesta določili še posebni pogoji. Sprejemanje zakonskega osnutka so pri tem imeli pred očmi med drugim tudi to (tako je možno ugotoviti iz obrazložitve zakonskega osnutka), da bi se gospodarski kriminalci po prestani kazni ne mogli ponovno zaposliti na delovnih mestih, kjer so kriminali zagrešili. Tovrstne sankcije, ki so hkrati tudi preventivni ukrepi zoper širjenje gospodarskega kriminala, zahtevajo ljudje na mnogih sestankih. Siliati pa je pripombe, da bi kazalo vnesti v zakon preciznejšo tovrstno določilo, ki ne bi puščalo odprtih vratic za izigravanje.

Zakonski osnutek govori nato o tem, da se delovno razmerje osnuje z delovno pogodbo, ki lahko določi tudi prezkusno dobo. Delavec in uslužbenec se razporejata na delovna mesta po svojih strokovnih sposobnostih.

PRIPRAVNICI V GOSPODARSTVU

V naši delovnopравни zakonodaji se zdaj prvič srečamo s predpisi o pripravnikih v gospodarstvu. Osnutek zakona namreč določa, da se osebe, ki po končani srednji ali višji šoli prvič stopajo v delovno razmerje, razporedijo v svojstvu pripravnikov. To določilo je umestno z vzgojnega stališča. Gospodarske organizacije bi bile dolžne omogočiti pripravnikom, da bi se usposobili za samostojno opravljanje poklica. Pripravnika doba naj bi trajala po predlogu, ki ga vsebuje zakonski osnutek, od 1 do 2 let, po nekaterih drugih predlogih pa naj bi se pripravniška doba nekoliko bolj raztegnila navzdol in navzgor. Pripravnik bi prejemal ustrezno plačo.

REDNI DELOVNI ČAS

Glede rednega delovnega časa je zakonski osnutek obdržal dosedanj 8-urni delavnik oziroma 48 ur tedensko. Toda gospodarske organizacije bi lahko same, s svojimi pravilniki o delovnih razmerjih, določile, da bi nekateri delci v tednu trajali redni delovni čas več kot 8, toda ne več kot 9 ur, druge delci v tednu pa ustrezno manj. Na ta način bi si gospodarske organizacije lahko akrajsale, recimo, delovni čas ob sobotah, da bi imeli delavec daljši neprekinjeni tedenski počitek. Za kmetijstvo določa zakonski osnutek 8-urno povprečje v teku polletja, kar pomeni, da lahko traja delovni čas v sezoni do 16 ur na dan, v zimskih mesecih pa lahko samo 6 ur dnevno.

Za delovna mesta v gospodarstvu, kjer so delovni pogoji izjemno težavi ali zdravju škodljivi, je možno predpisati tudi krajši redni delovni čas kot 8-urni delovnik.

NADURNO IN NOČNO DELO

Nadurno delo je načeloma zabranjeno. Dovoljeno naj bi bilo samo v nekaterih izjemnih primerih, pri čemer pa puščalo posamezna določila zakonskega osnutka morda nekoliko preširoko možnost (to velja na pr. za »navala delavca«), ki bi jih nekateri gospodarske organizacije lahko izrabljale v nasprotju s težnjo zakona.

Noseče žene in doječe matere, delavci izpod 18 let starosti in invalidi, katerih delovna sposobnost je zmanjšana najmanj za tretjino, naj bi uživali posebno zaščito, ker bi bilo nadurno delo zanje povsem prepovedano. Po nekaterih predlogih pa naj bi ta zaščita veljala za nosečnice od 4. me-

seca nosečnosti dalje (ko je nosečnost možno dejansko ugotoviti), razen tega pa bi kazalo sprejeti morda nekoliko elastičnejše določilo glede invalidov, ki naj bi izjemoma lahko opravljali tudi nadurno pri delu, za katerega so kljub svoji invalidnosti povsem usposobljeni.

Vsaako nočno delo naj bi se po zakonskem osnutku plačevalo s 125% dodatkom. Kot nočno delo bi si po zakonskem osnutku štelo delo od 22. ure do 5. ure, po drugih predlogih pa naj bi se štelo delo od 22. ure do 6. ure. V kmetijstvu bi se smatralo kot nočno delo delo od 22. ure do 4 ure. Osnutek zakona predvideva prepoved nočnega dela za mladino izpod 18 let starosti v industrijskih, gradbenih in prometnih podjetjih ter za žene v industrijskih in gradbenih podjetjih. O prepovedi nočnega dela za žene so bile že obširne razprave, ki so opozorile, da bo tak ukrep rodil resne gospodarske (na pr. pomanjkanje predilne v tekstilni industriji) pa tudi socialne probleme (za žene, ki ne bi več delale ponoči, bi bilo treba najti ustrezna delovna mesta v dnevnih izmenah). Mednarodna konvencija o delu nas obvezuje, da ta ukrep uresničimo, vendar bo potrebno reševati problem postopoma.

SPREMEMBA DOLOČIL O UDELEŽBI NA DOBIČKU

Glede plač upoštevajo zakonski osnutek sedanja načela nagrajevanja. Bistveno izpopolnjevanje pa vsebujejo določila o udeležbi delavcev na dobičku. Po sedanjih predpisih si pridobi delavec pravico do udeležbe na dobičku šele potem, ko je najmanj 6 mesecev neprekinjeno v delovnem razmerju s gospodarsko organizacijo (po Uredbi o spremembah in dopolnitvah uredbe o plačah v gospodarskih organizacijah, Ur. list FLRJ št. 54/1954). To določilo hoče vplivati na stabilizacijo delovne sile. Osnutek zakona o delovnih razmerjih pa ponudja stališče, da predstavlja del dobička za plače del tistega, kar delavec zasluži, to je del same plače, zato bi vsako omejevanje udeležbe pri delitvi dobička pomenilo zoževanje delavčevih pravic. Iz tega vzroka naj bi vsakdo imel pravico do udeležbe pri dobičku že po enem mesecu zaposlitve (obračunavanje dobička za krajšo dobo kot en mesec bi povzročalo težave tehnične narave). Siliati pa je mnenje, da bi kazalo v zakonu določiti tudi sankcije sorazmerno osebe v podjetjih, ki ne bi po zivilom obvestile koristnikov, naj dvignejo dobiček.

LETNI DOPUST NAJ BI SE RAVNAL PO DELOVNI DOBI

V gospodarskih organizacijah, kjer je delovni čas stržen (n. pr. od 6 do 14) naj bi imeli delavec — po zakonskem osnutku — pravico do 20-dnevne odmore, ki bi se vračeval v redni delovni čas. So pa tudi predlogi, naj bi ta odmor trajal do 30 minut, ker praksa iz nekaterih podjetij kaže, da se storilnost po takšnem odmoru dokaj poveča. Umestno pa bi bilo določiti, kdaj naj bo ta odmor, kajli sicer bi se lahko zgodilo, recimo to, da bi za v nekaterih podjetjih uvedli šele tik pred koncem delovnega časa (n. pr. ob pol dveh), kar storilnosti ne bi hasnilo.

Redni letni dopust naj bi znašal od 12 (za mladino izpod 18 let pa 14) do 24 delovnih dni, torej toliko kot doslej, samo da zdi ni bilo povsem jasno, ali naj se število v dopust vrže ali samo delovni dnevi. Letni dopust naj bi se odmerjal po delavčevi delovni dobi: do pet let delovne dobe 12 delovnih dni, od 5 do 10 let 15, od 10 do 15 let 18, od 15 do 20 let 21, nad 20 let delovne dobe pa 24 delovnih dni, medtem ko igra vloga delovna doba pri odmerjanju dopusta v praksi dostikrat podrejeno vlogo. Podjetje bi lahko s svojim pravilnikom o delovnih razmerjih predvidelo za posameznike tudi daljši dopust, vendar bi šlo to podaljšanje v breme dobička, določenega za plače. Za delavce pri posebno težkih ali zdravju škodljivih delih bi bilo možno s posebnimi predpisi določiti tudi daljši dopust. Nekateri pa predlagajo dopolnilo, ki naj bi določalo, da bi delavec v primeru, če bi sredi dopusta obolev za deli kot 7 dni, dopust lahko prekinil.

Delavci ali uslužbeni, ki je zaradi svoje posebne strokovne usposobljenosti nujno potreben v podjetju, bi se izkoriščanje letnega dopusta v nujnih primerih lahko omejevali. V takem primeru bi prisadeti svedu prejel ustrezno odškodnino. V nobenem primeru pa se delavcu — po zakonskem osnutku — ne bi smelo omejitvi izkoriščanje dopusta na manj kot 12 delovnih dni, razen tega pa take omejitve ne bi bile dopustne dve leti zapovrstje. Delavci bi se morali zagotoviti neprekinjen dopust: le z njegovim pristankom bi bilo možno deliti njegov dopust v dva približno enaka dela.

Posebna zaščita velja nosečnicam in doječim materam ter mladini izpod 18 let starosti. Tako določa zakonski osnutek 90 dni porodniškega dopusta, za doječe matere pa štirinajst delavnik, ki se plača kot redni osebnostni delavnik. Prepovedano je zaposlovanje žena in mladine pri zdravju škodljivih delih.

(Konec sledi)

DNEVNA KRONIKA

Sprejem pri Ivičeviču

Član komisije za verska vprašanja Zveznega izvršnega sveta Petar Ivičevič je sprejel včeraj generalnega tajnika organizacije pomoči evar. ješke Cerkve Sv. g. dr. Henricha Hellessterna. Sprejema sta se udeležila generalni tajnik jugoslovanskega Rdečega križa dr. Olga Milošević in tajnik komisije za verska vprašanja Zveznega izvršnega sveta Miloje Dilparić.

Nagrajevanje pridelovalcev žitnega sortnega semena

Na včerajšnji seji upravnega odbora Zveze kmetijskih zbornic v Beogradu so določili nagrade za pridelovanje sortnega semena: pšenice, rži, ječmena, ovsa, riža in soje. Te nagrade bodo podeljevali iz Zveznega sklada za napredek kmetijstva. Nagrade bodo prejemale kmetijske orga-

nizacije za pridelano sortno seme žita, in sicer za seme pšenice od 10 do 14 din kg, rži 10 din, riža 28 in za sojo 20 din kg. Te nagrade bodo izplačane po prodaji semena.

Delegacija zadržnikov bo obiskala Švedsko

V delegaciji Glavne zadržne zveze Jugoslavije, ki bo 14. avgusta odpotovala na Švedsko, bo šest članov. Med sedemdesetimi bivanjem na Švedskem se bodo člani delegacije posvetovali s funkcijami švedske Zveze kmetijskih proizvajalcev o možnostih, da bi razširili medsebojno sodelovanje. Razen tega bodo govorili o trgovinskem dogovoru med zadržnimi organizacijami obeh dežel. Jugoslovanska zadržna delegacija bo vrnila obisk delegaciji Zveze švedskih kmetijskih proizvajalcev, ki se je v juniju mudila v naši državi.

ZBOR KURIRJEV V STIČNI OB DESETI OBLETNICI OSVOBODITVE

21. julija: Ob 19. uri slavnostni sprejem kurirskih patrulj iz Štajerske, Dolenske, Notranjske, Primorske in Koroške pred Titovim domom. Ob 20.30 proslava ob Dnevu vstaje, združena s kulturnim sporedom.

22. julija: Ob 10. uri zbor kurirjev na prireditvenem prostoru Prosta zabava.

Zagreb, 19. julija. (Tanjug). Na sestanku predsednikov trgovinskih, borbne in načelnikov oddelkov za gospodarstvo ljudskih odborov so danes ugotovili, da spričo slabe organizacije trga in prometa s kmetijskimi pridelki velik del tržnih presežkov ne pride do potrošnikov. Vzlic nezadostnemu donosu znaten del kmetijskih pridelkov propade, ker jih gospodarske organizacije ne morejo pravočasno spraviti na trge, predelovalna industrija pa tehnično ni tako opremljena, da bi lahko prevzela razpoložljive presežke. Tu je delno vzrok, da imamo tudi letos znatne razlike v cenah. Strošnice prodajajo trenutno na področju Osijske po 4 din, v Zagrebu pa 3 din, v Dubrovniku pa celo po 100 din kilogram. Podobno je tudi z nekaterimi drugimi pridelki.

Sedanji sistem kreditiranja gospodarskih organizacij, ki se ukvarjajo z odkupom, še bolj izpčuje te pomanjkljivosti. Zato so predlagali, naj bi omejili kredit tistim podjetjem, ki dvigajo cene na trgu. Mnoga podjetja se ukavirajo izključno z verizno trgovino in cene neupravičeno naraščajo.

Po mnenju predstavnikov Glavne zadržne zveze predpisi Zveznega izvršnega sveta, katerih cilj

Naročnike in bralce opozarjamo, da bo tedenska radijska priloga v nedeljo, 24. julija, ker list v soboto ne izide.

SODELOVANJE INDIJE IN JUGOSLAVIJE NA TORIŠČU MEDNARODNIH PROBLEMOV

Nehru o svojih vtisih z zadnje poti po Evropi — Pomen ženevske konference — Pobuda za konferenco o vprašanjih Daljnega vzhoda

New Delhi, 19. jul. (Tanjug). »Jugoslavija in Indija se bosta posvetovali o mednarodnih vprašanjih, kadarkoli bodo razmere to zahtevale, in poglobili svoje prijateljstvo s stiki na gospodarskih in drugih področjih.« je izjavil indijski ministrski predsednik Nehru na sestanku z novinarji.

Ko je odgovarjal na mnoga vprašanja novinarjev v zvezi z obiskom v Jugoslaviji, se je dotaknil posameznih točk skupne izjave in rekel: »Čas za izmenjavo gospodarskih misli, kakor jo napoveduje izjava, še ni doleten, toda mi smo v stalnem stiku z Jugoslavijo in bomo v ugodnem trenutku napravili. Kar se tiče izmenjave gledišč o mednarodnih problemih, je ta že v praksi med prijateljskimi dejavnostmi, in zato pride to tembolj v poštev z Jugoslavijo, s katero imamo v obravnavanju mednarodnih problemov mnogo skupnega.«

Nehru je govoril tudi o svojem potovanju po drugih evropskih deželah, potem pa znova poudaril pristranski sprejem, ki ga je bil deležen v Jugoslaviji in ki ga razlaga s splošno željo po miru.

V Jugoslaviji smo videli sodelovanje proizvajalcev v upravi in proizvodnji in jugoslovanske prakse, ki bi želeli dlje proučevati, je rekel Nehru. Tudi obisk v Sovjetski zvezi je napravil globok vtis nanj in je v zvezi s svojimi ondostimi izkušnjami poudaril podobnost med razvojem Sovjetske zveze in Indije ter različne razmere, v katerih sta se razvijali obe deželi. »Mi ne bomo slepo posnemali izkušenj drugih,« je poudaril Nehru, »želimo pa se učiti in naučeno uporabiti v naši specifični indijski praksi.«

Preden je govoril o izkušnjah in vtisih s potovanja, je Nehru govoril predvsem o splošnih mednarod-

nihi zadevah. V tej zvezi je najprej omenil Ženevo in želel konferenci obilo uspehov. Izrazil je upanje, da bo kot »najmanjši uspeh dokončno in jasno upostavljeno vzdušje sodelovanja in da bo konec groženj v odnosih med državami.«

Potem je govoril o stališču Indije do vprašanj, ki jih bodo obravnavali v Ženevi in je rekel, da je Daljni vzhod ne samo eden izmed važnih problemov, marveč v primerjavi z nemškimi mnogo bolj eksplodivni.

»Če je tako, tedaj je samo naravno pričakovati, da prek takšnega problema ne pojdejo molče in da bodo našli pot do konference, na kateri bi mogli urediti to vprašanje ob delovanju Kitajske in drugih prizadetih azijskih dežel.«

Na vprašanje novinarjev glede vzhodnoevropskih dežel je Nehru odgovoril:

»Mi in OZN smo pripoznali vse te dežele za suverene države. Zato ne moremo govoriti o nekakšni »spremembi njih statusa«. Kar pa se tiče tujega pritiska, ni omejen na Evropo in je posledica hladne vojne ter poskusov, da bi se polastili čim večjega področja ali si zagotovili »tampon«, pa naj gre za »prijatelja« ali »zaveznika«. Izhod iz tega položaja je treba iskati v splošnem zmanjšanju napetosti in v opustitvi vojaških in strateških računov.«

Nehru se je dotaknil tudi odnosa med Kitajsko in Ameriko ter ugotovil »ugodno spremembo v stališču vlade in ameriške javnosti nasproti Pekingu«. Na vprašanje o Kominformu je Nehru odgovoril, da »dosledna uporaba načela koeksistence ne dopušča take organizacije.«

Vprašanja aktivne koeksistence

na zasedanju Medparlamentarne unije, ki bo avgusta na Finskem

Beograd, 19. jul. (Tanjug). Določena je delegacija jugoslovanske skupine Medparlamentarne zveze za 44. zasedanje konference te mednarodne organizacije, ki bo od 25. do 31. avgusta v Helsinkih na Finskem. Tja odputujejo predsednik jugoslovanske skupine Medparlamentarne zveze in podpredsednik Zvezne ljudske skupščine Vladimir Simić kot vodja delegacije, članica Zveznega izvršnega sveta Anka Be-

rus, predsednik zakonodajnega odbora Zveznega sveta Zvezne ljudske skupščine dr. Maks Snuderl in član odbora za gospodarstvo Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine inž. Boris Bakard.

Na zasedanju v Helsinkih bo glavna tema koeksistence. Komisije Medparlamentarne zveze so se zavzele za to važno vprašanje mednarodnih stikov iz štirih vidikov, in sicer: pravna in moralna načela koeksistence, sedanje stanje mednarodne varnosti in razorožitve, razvoj mednarodne izmenjave na gospodarskem področju ter kulturna izmenjava in svobodno gibanje ljudi kot čimtelj mednarodnega zblizanja in razumevanja. V vseh teh vprašanjih so komisije pripravile osnutke resolucij. Na zasedanju bodo prišli vsi štirje vidiki na dnevni red pod eno točko, glasovali pa bodo lahko o njih posamezno in skupno.

V naših skupščinskih krogih poudarjajo, da pripisuje naša delegacija tej točki dnevnega reda velik pomen. Prej bo na dnevnem redu zasedanja Medparlamentarne zveze še splošna debata, v katero bodo posegle delegacije in zbirale predmet razprave po svoji uvidevnosti.

V Helsinkih bodo kot posebej proučili tudi osnutek resolucije angleške delegacije: »Krepitev Medparlamentarne zveze«. To bo nekakšna manifestacija za to, da bi se Sovjetska zveza pridružila tej mednarodni organizaciji. Februarja je namreč Vrhovni sovjet SZ v posebni resoluciji poudaril, da so osebni stiki v mednarodnih odnosih zelo koristni, in je pozval parlamentarne razne države, naj z njimi navežejo takšne stike. V tej zvezi so Angliji prek lorda Darlinga v svoji resoluciji pozdravili ta sovjetski poziv.

V avgustu bodo na zasedanju Medparlamentarne zveze proučili politiko priseljevanja in izseljevanja glede na porazdelitev delovne sile in boj proti brezposelnosti, dalje vprašanje predsedniške oblasti v parlamentih in izenačenje diplom, ki kvalificirajo ljudi za določene položaje. Na tem zasedanju bodo izvolili tudi nove člane izvršilnega odbora.

U Nu v Tokiu

Tokio, 19. jul. (AP). Predsednik burmanske vlade U Nu je danes prišel v Tokio. Tu se bo mudil 4 dni. Ob prihodu na tokijsko letališče, kjer ga je pozdravil japonski zunanji minister Sigemitsu, je imel krajši govor, v katerem je dejal, da je prišel na Japonsko zato, da bi okrepil odnose med obema deželama. Dejal je, da se bo med svojim obiskom razgovarjal z japonskimi državniki o bodočih stikih med obema deželama.

SZ in Severni Vietnam

Pariz, 19. jul. (AFP). V sovjetsko-severnovietnamskem komunikatu, ki je bil objavljen v Moskvi ob zaključku obiska Ho Si Minha, je rečeno, da so razgovori med sovjetsko in vietnamsko delegacijo, ki so trajali od 12. do 18. julija, pokazali enakost gledišč obeh vlad tako glede mednarodnih vprašanj kakor tudi glede vprašanj, ki se nanašajo na politične, ekonomske, gospodarske in kulturne odnose med obema deželama.

Kar zadeva Indokino, je moč doseči mir v Vietnamu šele po volitvah, ki bi privedle do zdru-

žitve dežele. Komunikacija graja poskuse določenih držav, da vključijo južni Vietnam, Laos in Kambodžo v vojaško zvezo za južno-vzhodno Azijo, pa tudi njih prižadnje, da bi se vmešavale v notranje zadeve teh dežel.

Razen tega je v komunikatu poudarjeno, da bo SZ pomagala Severnemu Vietnamu z blagom in stroji v vrednosti 400 milijonov rubljev za obnovo dežele in za zboljšanje življenjske ravni prebivalstva. Med obema deželama je sklenjen gospodarski sporazum in je SZ zagotovila tudi tehnično pomoč Severnemu Vietnamu.

KDO BO IZKORIŠČAL italijanske petrolejske vrelece?

Rim, 19. julja.

Način uporabe naravnih energijskih virov v Italiji ni urejen z enotnim zakonom. Zdal veljajo v tem oziru različni predpisi v posameznih delih države. Na severu, v Padski nižini, velja zakon iz februarja 1953, po katerem je bilo ustanovljeno podjetje ENIT z izključno pravico, da išče, izkorišča in prevaža metan in druga takšna naravna goriva.

Na Siciliji pa velja pokrajinska uredba iz leta 1950, povsem drugačna od omenjenega zakona. Po tej uredbi je dovoljeno iskati naravne vire energije ne le domačinom podjetjem, marveč tudi tujim (od tod tuja podjetja na Siciliji, o katerih smo govorili v prvem članku). To si je treba razlagati z različno v stopnji industrijskega razvoja enega in drugega dela Italije. Sicilija je hotela s takšno uredbo privabiti tuje kapital, da bi sodeloval v gospodarskem razvoju otoka. V ostalih krajih Italije pa velja stari zakon iz leta 1927, ki ga je čas že povsem prerasel, ker je bil uveljavljen v času, ko so še zelo malo iskali petrolejske vrelece.

RAZLIČNA GLEDISCA

Takšna pestrost pravnih določb je bila nevzdržna in nastala je potreba po splošnem zakonu, s katerim bi uredil način in pravice do izkoriščanja naravnih bogastev Italije, pravzaprav novih vrelecev nafte in vrelecev, ki jih bodo šele našli. Takoj v začetku, ko je prišlo to vprašanje na dnevni red, ni bilo enotnega gledišča o njem ne v ita-

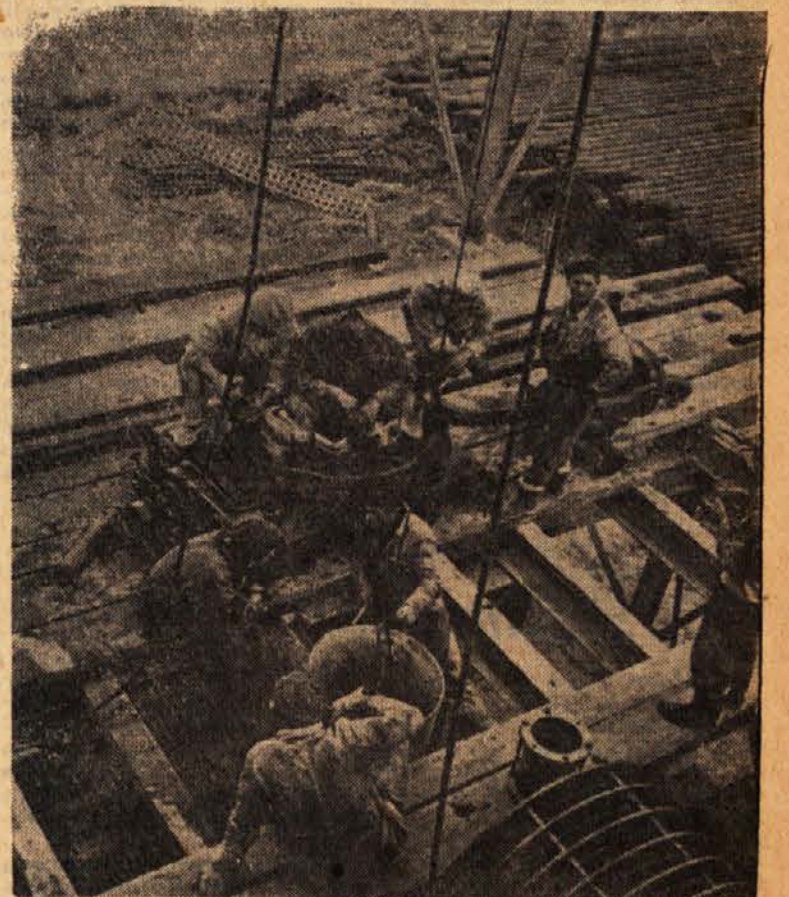
lijanskem parlamentu ne v bivši Seelbovi vladi. Treba je omeniti, da je tuje kapital dokaj skeptičen in previden glede investicij v Italiji. To pa ne velja, kadar gre za izkoriščanje italijanskih petrolejskih vrelecev. Zlasti nekatere velike ameriške družbe se zelo zanimajo za italijanske nafto.

Kako pa so gledale posamezne stranke v bivši vladi koalicijske, pa tudi zunaj nje na to vprašanje? Socialni demokrati in republikanci so vztrajali na zakonu, ki bi prišle v morebitni »svobodni konkurenci« s tujimi v prodajnih položajih, v konkurenco, kakršno so predlagali liberalci po sistemu »enakih pravic in možnosti« za domači in tuji kapital. Demokrističanska desnica je vztrajala na premoči tujega kapitala, češ da je »bilo organizirana in sposobna,« da izkorišča petrolejske vrelece.

ni državni kontroli nad iskanjem in izkoriščanjem naftnih vrelecev vladno glasilo v sodelovanju tujega kapitala ne vidi nevarnosti za javne koristi. »V sistemu uspešne javne kontrole,« je pisal »Messaggero«, »bi morala zasebna pobuda, Italijanci in tuja, izpolniti še eno funkcijo, ki je ne smemo prezreti.«

»Unitas« je takoj odgovorila, češ da je smešna in nesmiselna trditev, da KPI neče, da bi uredil socialna in gospodarska vprašanja Italije, ker bi v novem položaju »prenehala obstajati«. Časnik je objavil podatke, po katerih je kraljeva siciliska vlada do marca 1953 izdala tujim podjetjem 95% dovoljenj za iskanje nafte, na domača pa je odpadlo samo 3% dovoljenj.

»Nared je pozvan, da reši nacionalno bogastvo.« je pisal ta časnik in hkrati poročal, da je italijanska Gene-

Vrtina za nafto v Aleuni pri Pesari

Tudi center ni izključeval tuje pobude. Leva opozicija v parlamentu, zlasti pa v javnosti, pa je obožila vlado, da hoče nacionalno bogastvo prodati tujim kapitalom. O tem je pisal tudi tisk.

NAPADI IN PROTINAPADI

Vladni »messaggero« se je nedavno postavil na posebno stališče o problemih izkoriščanja petrolejskih vrelecev. Obdolžil je KPI, da si prizadeva, da ne bi izkoristili naravnih bogastev in ležišč nafte, ki bi Italiji pripomogle k napredku, ji omogočile zgraditi nova industrijska podjetja in napravila konec brezposelnosti. »Ko bi bila Italija brez nezaposlenih, bi KPI nehala obstajati kot organizirana sila.« Ob uspeš-

ralna konfederacija dela sklenila sklicati konferenco o »italijanski nafti in razvoju energijskih virov.«

Osnutek zakona o iskanju in izkoriščanju petrolejskih vrelecev obravnavajo že več mesecev v indijskijski komisiji italijanskega parlamenta. V programu vlade Antonia Segnija je rečeno, da bo vlada nehala izdajati koncesije za iskanje in izkoriščanje nafte, dokler parlament ne bo izglasoval ustreznega zakona.

Vprašanje izkoriščanja italijanskih energijskih virov je spričo sedanjega položaja Italije težavno in zamotano. Zato ni čudno, da povzroča skrb in napetost, kadar o njem govorijo in objavljajo. Vanja Kraljević

Žukov povabljen v Washington?

Sovjetski državniki v gosteh pri predsedniku ZDA Dwightu Eisenhowerju

OD NASEGA POSEBNEGA DOPISNIKA

Ženeva, 19. jul. Razpoloženje na sinočnji večerji, ki jo je predsednik Eisenhower priredil na čast sovjetskemu delegatu, je bilo po pripovedovanju Eisenhowerjevega tajnika odlično. Predsednik ZDA je izročil maršalu Žukovu darilo, namenjeno njegovi hčerki, ki se bo ta teden poročila.

Ob prvem srečanju Eisenhowerja s sovjetskimi voditelji je Žukov, ko sta si Žukov in Eisenhower prisrčno segla v roke, stopil k ameriški predsedniku in mu sporočil »družinsko skrivnost« sovjetskega maršala, da se bo namreč njegova hči, te dni v Moskvi poročila. Hruščev je pripomnil, da je bila Žukovu želja, da bi ga videl, tako pri srečanju, da se ni mogel premagati, da ne bi prišel v Ženevo.

Večerja, ki se je začela ob 19.30, je bila končana po protokolarni Bele hiše ob 22.30. Sovjetske goste je sprejel na terasi svoje ženevske rezidence predsednik Eisenhower s soprogo in sinom. Na večerji so izmenjali zdravice. Eisenhower je nazdravil predsedniku Prezidiju Sovjetske zveze Vorosilovu.

Tajnika ameriške delegacije so danes na tiskovni konferenci vprašali, ali je Eisenhower, kakor tu govorijo, povabil maršala Žukova v ZDA. Hagerty se je ognil odgovoru. Tu pa se vztrajno širijo vesti, da je Eisenhower sinoči na večerji povabil Žukova na obisk, in da je Hruščev, ki se je mudil v bližini sovjetskega maršala, z zadovoljstvom sprejel Eisenhowerjevo pobudo.

B. P.

Proces v Čedadu

Ze precej dolgo pripravljajo v Vidnu proces proti pripadnikom Benekete, ki se je med vojno (do 8. septembra 1943) v teh krajih borila proti nacifašizmu. Skoraj 30 let po sodne oblasti v tem mestu in po Slovenski Benediti vodile razne preiskave in polizebe, da bi izbrle oboženo gradivo o »zločinih« njenih borcev. Sredi junija so v Čedadu objavili uradno obtožnico, s katero so postarali na razpravo 37 pripadnikov Benekete. Dvajset jih živi v Jugoslaviji in nekateri so tudi jugoslovanski državljani. Obtožnico so poslali tudi njim. Vsi obtoženi so postarali pred sodišče 25. julija.

Prav tako preiskava že precej dolgo, vendar je javnost mislila, da morda do takšnega procesa ne bo prišlo, ker so obtoženi ljudje, katerih »krivda« je v tem, da so sodelovali v borbi proti nacizmu in Mussolinijevim fašistom. Do procesa pa je vendarle prišlo. O tem je napisal članek tudi časnik »Messaggero«, ki je ponovil izjavo obtožence in strahuje, da bi dobili oboženo gradivo o »zločinih« njenih borcev. Sredi junija so v Čedadu objavili uradno obtožnico, s katero so postarali na razpravo 37 pripadnikov Benekete. Dvajset jih živi v Jugoslaviji in nekateri so tudi jugoslovanski državljani. Obtožnico so poslali tudi njim. Vsi obtoženi so postarali pred sodišče 25. julija.

Prisodni čete so obtoženi, da so podpirali »jugoslovanske aneksionistične zahteve po ozemlju, ki se razprostirajo od Tilimenta, do za prago, da bi borili na strani Slovanov, da bi dosegli cilje, da so razkazovali in onemogočali delo upravnih organov na tem področju, ker so preprečevali sloški ponk v italijanski. Nametali slovenske učitelje in zapirali šole, ker so oskodovali prebivalstvo v tem, da so mu onemogočili preživetje v življenju in zdravstveno zaščito, ker so pobirali živino, mobilizirali mladino v slovenske partizanske vrste itd. Benekskim borcem so napravili še vse polno takšnih »zločinov«.

S presenečenjem in ogroženjem je jugoslovanska javnost sprejela vest o tem procesu. Presenečena je bila zato, ker so sodne oblasti v Vidnu in okolici organizirale takšen proces v času, ko vlada obeh držav vztrajno razvija tesne medsebojne stike, se porajata za razširitev sodelovanja na raznih področjih, ko nastopoma odstranjujeta vse, kar je

prej oviralo takšno sodelovanje. Sodna obravnava v Čedadu je presenetljiva tembolj, ker so jo pripravili prav v času, ko svet z radostjo pozdravlja znamenja popuščanja napetosti in pomirnice, kar ustvarja še ugodnejše vzdušje za nadaljnje razvijanje stikov prijateljstva, zaupanja, razumevanja in sodelovanja med državami. Takšno delanje pa takšnim naporom in težavam ne koristi.

Jugoslovanska javnost je ogrožena na tudi zato, ker oblasti v Vidnu in Čedadu s takšnimi ukrepi grobo kršijo mirovno pogodbo s Italijo, ki v čl. 16 pravi, da »Italija ne bo preganjala, niti nadlegovala italijanskih državljanov, zlasti pa ne pripadnikov vojaške sile izključno zato, ker so od 8. junija 1943 do uveljavljenja te pogodbe izražali simpatije za stvar zavzetih in združenih sil ali pa delali v korist te stvari. Mar po likli čedadskega sodišča to ne pomeni, da bodo nekadašnje dve vsi italijanski partizani poklicani pred sodišče zato, ker so se z Jugoslavijo borili proti skupnemu sovražniku?«

Tu ne gre samo za neutemeljeno obtožbo, naperjeno proti nedolžnim ljudem. Takšen ukrep ni v skladu z željami in prizadevanji italijanske javnosti in vlade, da bi se kar najbolj razvili stiki prijateljstva in sodelovanja med Jugoslavijo in Italijo, v čemer je bilo od londonskega sporazuma do danes doseženo že mnogo. K-6.

— Z VSEH STRANI SVETA —

ZSSR ODLIKOVANJE ŠOLOHOVA

Pariz, 19. julja. (TASS). Znan sovjetski pisatelj Mihail Šolohov je bil včeraj ob svojem 50. rojstnem dnevu odlikovan z Leninovim redom. Odlikovanje mu je izročil predsednik Vrhovnega sovjeta ZSSR maršal Klement Vorosilov.

BOLGARIJA GOSPODARSKI KRIMINAL

Sofija, 19. julja. (AFP). »Oseben Front« poroča, da je sodišče v Pluvnu ostro obsodilo 19 ljudi, ki so ponesli državno imovino. Glavni obtoženci, upravniki nekakega žitnega skladišča, je bil obsojen na smrt. Obsojen je bil, da je od l. 1951 do l. 1954 izbral več kot 300 stotov žita in ga je ob dobrih stotih dolarjih daljal prednost »kulakom«, a tem da jim je izdajal lažne priznanke.

EGIPT AMNESTIJA

Kairo, 19. julja. (AFP). Egiptovska vlada je v proslavo 23. julija, tretje obletnice revolucije, amnestirala 2000 obojencev.

ITALIJA MONARHISTI IN NEOFAŠISTI

Rim, 19. julja. (Tanjug). Monarhistični desničarji, ki jih vodi nekdanji predsednik Monarhistične stranke Lauro, so danes pozvali vse desničarske stranke — monarhiste in neofašiste, naj ustanovijo skupno »nacionalno fronto«, ki bi bil njen program nacionalizma in politika na mednarodnem torišču in obratno sedanjih socialno-ekonomskih odnosov v Italiji.

ZDA ATOMSKO SODELOVANJE S FORMOZO

Washington, 19. julja. (AFP). Sinoči je bil sklenjen sporazum med ZDA in Formozo, po katerem bo ameriška vlada pošljala kuumintanski vladi obvestila o uporabi atomske energije za namene namenjene in bo sodelovala v njo razvoj mirnodobne uporabe atomske energije.

Obisk naših zadržnikov na švedskem

Beograd, 19. jul. (Tanjug). Delegacija Glavne zadržne zveze Jugoslavije bo sredi avgusta odputovala na Švedsko, kjer bo gost odnotne Zveze kmetijskih zadržug. Jugoslovanski zadržniki vračajo s tem obiskom švedskim zadržnikom, ki se je njih delegacija mudila pred dvema mesecema pri nas kot gost naše Glavne zadržne zveze.

ARGENTINA PROTIVLADNI LETAKI

Buenos Aires, 19. julja. (AFP). Argentinska policija je sinoči aretirala 5 članov Katoliške akcije, ki so razpajali protivladne letake. Letake jim je baje dal opat Antonio Donazar, o čigar sovratnem delovanju je argentinska vlada takoj obvestila cerkvene oblasti.

KOREJA V PANMUNDJOMU

Panmundjom, 19. julja. (AP). Na današnji seji skupnega tajništva vojaške komisije za premirje v Koreji je severno-korejsko kitajsko delegacijo sporočila, da je bil dosedanj vodja delegacije severnokorejski general Li San Dzo zamenjan. Na njegovo mesto je bil imenovan severnokorejski generalmajor Džung Kuk Rok. Na sestanku je delegacija Zdrženega poveljstva sporočila, da je sprejela severnokorejsko-kitajski protipredlog, naj bi se število članov mehaničnih nadzornih skupin zmanjšalo s 6 na 5.

JUŽNA KOREJA SING MAN RI SPET GROZI

Seul, 19. julja. (Reuter). Sing Man Ri je sklical tajno konferenco generalov. Južnokorejski obrambni minister je dejal domačim novinarjem, naj nisočas ne poročajo o tej konferenci, ki so ji prisostvovali predsednik skupnega štaba general Li Hiong Kum in drugi generali ter finančni minister in namestnik obrambnega ministra. Konferenca je bila sklicana po poročilu, ki ga je general Li objavil minul teden, v katerem je rečeno, da so južnokorejske oborožne sile pripravljene odpovedati korejsko premirje in vkorakati v Severno Korejo.

VZHODNA NEMCIJA ŽRTVE POŽARA V RUDNIKU

Berlin, 19. julja. (Reuter). V rudniku pri Niederschemu v Vzhodni Nemčiji je nastal velik požar, v katerem se je smrtno ponesrečilo 24 rudarjev. Več kot 80 rudarjev je bilo huje in lažje poškodovanih.

DANES PO SVETU

PRVI KORAKI

Italijanski parlament je zaključil splošno politično debato o sestavi in programu nove vlade prof. Antonia Segnija in ji izglasoval zaupnico. Zdal se bo vlada lahko posvetila izpolnjevanju svojega programa, ki ga je Segni pripravil na podlagi kompromisa med strankami vladne koalicije, torej z njihovim soglasjem in sodelovanjem.

V svojem programu na notranje-političnem torišču je začela vlada uveljavljati določbe ustave in reforme v državni administraciji ter zamenjati nekatere predvojnne zastarele zakone z novimi, kakor tudi obravnavati nekatera prečeta socialna in gospodarska vprašanja Italije (brezposelnost, stanje v kmetijstvu, industriji itd.). Ta vprašanja je imela na dnevnem redu že prejšnja vlada, toda takrat niti v vladi ni bilo enotnega mnenja in stališča glede uveljavljanja socialnih in gospodarskih reform, predvidenih v nacionalnem programu. Vlada se je po stopno odpovedovala zdaj tej zdaj oni se bo vlada odločila, ali je odlašala ure, dokler se ni znašla v položaju, da ni mogla uveljaviti niti najskromnejših gospodarskih in socialnih reform. Na takšno njeno nemoč je vplivala tudi opozicija desničarskih elit, ki je v vodnji Demokrističanski stranki.

Sedanja Segnjeva vlada smatra za podlago gospodarskih reform »Vanoni« načrt, o katerem pa ni moč reči, da je čvrst načrt z vsemi potrebnimi instrumenti, marveč ima zgolj značaj programa za doseganje polne zaposlenosti in izgradnje in razširitev industrijskih

naprav in drugih potrebnih ukrepov. Vlada je tudi objubilja, da bo razčistila razmerje med veleposelniki in zakupniki, pročila vprašanje profesorjev srednjih šol ter prepovedi koncesij za iskanje petroleja in izkoriščanje petrolejskih vrelecev, dokler ne bo uveljavljen zakon o tem itd.

Segni za trdno računa na podporo postancev vladne koalicije. Od te strani ni pričakovati ovir, čeprav je tajnik Demokrističanske stranke Fanfani že prve dni nove vlade smatral za potrebno sklicati sestanke z vodilnimi politiki vseh struk klerikalne stranke, da bi dobili od njih poročila in zagotovila, da bodo brez pridržka sprejeli vladni program. To je storil najbrž tudi zato, ker vse struje iz skupine v Demokrističanski stranki niso povsem zadovoljne z ukrepi, ki so privedli do sestave Segnjeve vlade.

Stališče leve opozicije nasproti novi vladi je zmernejše, kakor je bilo nasproti Seelbovi. Predstavnik KPI in socialistične stranke so priznali Segnjevo željo in namen, da bo začel obravnavati nekatere socialne in gospodarske zadeve, in so celo pripravljeli pomagati mu v nekaterih vprašanjih. To pa bo odvisno od dela same. Leva opozicija pa ne izključuje možnosti skorajšnje krize nove vlade. Če bi se to zgodilo, bi se morali demokrističanski bolj usmeriti na levo.

Nastane pa vprašanje, ali so demokrističanski, ali je prav vodstvo stranke pripravljeno na usmeritev na levo, o čemer so govorili že prej, pa se to vendar ni zgodilo. V-6.

Z A R A Z S T A V O

»10 LET GRADBENIŠTVA«

Letos v jeseni bo v vseh prostorih Moderne galerije v Ljubljani razstava »10 let gradbeništv«. Razstavo prireja Društvo gradbenih inženirjev in tehnikov LRS ob sodelovanju vseh večjih gradbenih in projektivnih podjetij Slovenije. Na razstavi bodo prikazali razvoj našega gradbeništv in storitve naših gradbenikov od osvoboditve do danes. S fotografijami, načrti, deloma tudi z maketami bodo na razstavi prikazani glavni objekti poveljnih izgradenj. Objekti bodo grupirani po posameznih panogah gradbeništv, tako da bo vsak obiskovalec razstave lahko dobil pregled nad tem, kar je bilo po osvoboditvi ustvarjenega v zadevnih panogah. Tako bodo posebej prikazani naši energetski objekti, kot so hidrocentrale in termoelektrane, posebej prometni objekti — ceste in železnice, vidno mesto bo seveda zavzemala tudi naša po vojni zgrajena industrija, ker smo na tem področju mnogo zgradili. Razen tega bodo prikazane gradnje našega družbenega standarda, predvsem stanovanjski objekti, javne zgradbe (šole, bolnišnice, upravna poslopja), komunalni objekti (vodovodi, kanalizacija, mestne ceste), kmetijski objekti, vodni objekti itd. Že iz tega pregleda posameznih panog gradbeništv vidimo, da je mnogo gradiva, ki ga je treba pripraviti za razstavo. Vse to gradivo je pri posameznih podjetjih, ki

hranijo načrte izvršenih gradenj, makete in druge podatke. Glavni del gradiva bodo prireditelji razstave dobili na terenu samem, kjer stojijo objekti, ki jih je treba prikazati s fotografijami ali pa maketami. En del tega gradiva je tudi na razpolago pri podjetjih, toda največji del ga je treba še zbrati in urediti.

Društvo gradbenih inženirjev in tehnikov je s tem prevzelo veliko in odgovorno nalogo. Za prireditev razstave je bil izvoljen poseben odbor, ki opravlja vse organizacijske posle, zbira gradivo, ga kritično ocenjuje, ureja in sistematično. Te obširne naloge pa odbor sam ne more v celoti izvršiti, ker je s predelavo gradiva za razstavo zvezan mnogo tehničnega dela. Dovolj je, če omenimo, da je treba za razstavo večinoma na novo izdelati načrte za vse objekte, ki jih želimo prikazati, ker načrti, izdelani v merilu, ki ga zahtevajo potrebe gradnje, niso vedno primerni za razstavo. Z izdelavo novih maket je seveda še znatno več dela.

Vsa naša večja gradbena in projektivna podjetja so se takoj odzvala vabilu Društva in obljubila svojo pomoč in sodelovanje na razstavi. Toda dejanski prispevek nekaterih podjetij doslej še ni upravičil pričakovanja. Moramo seveda upoštevati tudi dejstvo, da je sedaj najhujši čas za gradbeni-

štvo, ker je gradbena sezona v največjem teku. Toda čas razstave se je bliža in zato pričakujejo prireditelji sedaj od vseh prizadejanih podjetij še bolj učinkovito pomoč, predvsem pa izpolnitev prevzetih obveznosti v predvidenih terminih.

Razstava »10 let gradbeništv« mora dati našemu delovnemu človeku čim popolnejšo sliko naše povojne graditve, tako da lahko vsak posameznik vidi, kaj je bilo ostvarenega v tej dobi z našim gradbenim kadrom, ob učinkoviti podpori celotnega našega ljudstva. Vsi se dobro zavedamo, da je bilo v povojno izgradnjo vloženih veliko naporov in sredstev in da je pri tej izgradnji vsak posameznik član družbe udeležen s svojim lastnim neposrednim ali posrednim prispevkom. Natančen pregled nad vsem, kar je bilo zgrajenega v desetih letih po osvoboditvi, pa imajo samo redki posamezniki, ostali pa vidijo zmeraj samo en del naše izgradnje, tisti del, ki sega v delokrog življenja in udejstvovanja zadevnega posameznika. Ko bo vse gradivo zbrano in urejeno, se bo lahko sleherni član naše družbe zavedal, kako pomemben je bil tudi njegov prispevek k naši izgradnji in kako veliko je bilo s tem že narejenega.

Pomen razstave ni torej samo v tem, da naša podjetja prikažejo svoje storitve, temveč predvsem v tem, da se našemu delovnemu človeku enkrat nazorno prikaže, kaj je doseglo naše ljudstvo v desetih letih socialistične zgraditve.

Glede na tak pomen razstave »10 let gradbeništv« je upravičeno pričakovanje prireditelja, da bodo vsa gradbena in projektivna podjetja, kljub znatni obremenitvi s tekočimi nalogami, prispevala svoj delež za prireditev razstave v predvidenem času.

mž. B.

Morda vam bo všeč v Jagnjenici?

Nekdaj so bile Radeče v poletnih mesecih prepolne letoviščarjev in izletnikov. Vsa priroda in lepota je ostala, le žal, da trenutno zaradi stanovanjske stiske ni v Radečah skorajda nobene turistične možnosti.

Toda malo nad Radečami, v dolini Sopot, bi vam morda bilo prav všeč v Jagnjenici. Tu najdete vse: prijazne ljudi iz radeškega papirnice, ki so zgradili eno naših najlepših kopališč s stalno čisto in temperirano vodo. Brez kakršnekoli vstopnine vam je to kopališče vsak dan na voljo. Če imate šotor, si ga mirne duše lahko razpnete ob kopališču. Sicer pa je malo pod kopališčem prikopano gostišče, kjer imajo pripravljene šest sob z devetimi posteljami. Tu vam dnevna penzija zaračunajo

od 400 do 420 din, za kar vas raz- za novo sobo postrežejo s izdatnimi obroki hrane. Če vam bo še vreme pravilo, potem si ne morete zaželeti lepših počitnic in mikavnejšega oddiha, kot ga ugotovite najti v Jagnjenici. Pa še tale neogibni podatki: iz Zidnega doma vozi dvakrat dnevno tudi avtobus v Jagnjenico, ob 6.30 in 16.30.

S kakšno posebno zabavo, ki jo je po navadi treba povsod drago plačati, vam kajpada v Jagnjenici ne bodo mogli postreči. Imajo pa tam tako lep košček sveta, da vas bo zanimal na vsakem koraku. Tik za prisojnim hrbtom zasavskega veličana Kuma ste. Če vam ni, da bi ves dan bili v prijetni vodi, lahko ta ali drugi dan obiščete Kum. Če vam je Kum preveč, predaleč in prestran, imate nič količino zločinov in krajskih izletov: Zelnik, Močilno, Svibno, Lenovec in celo vrsto hribovja in med njim drobnih kmečkih naselij s prijaznimi ljudmi. Pa tudi ob nemirni Sopot se lahko ure in ure sprehajate, prav tja do Podkuma ali Dol pri Litiji. Sicer pa teden dni ali dva tedna mineta, saj sami veste, kot bi trenili. Tudi pa je lepote in prikrupnosti več kot za dva tedna, pa sonca, planinskega zraka in dobre vode v tem lepem kopališču, da je zlepa ne boste pozabili.

(Z)

TEKMOVANJE »DESET LET SVOBODNE GRADITVE«

Milijarde za zdravje

Sedimo v motornem vlaku, ki pelje iz Nove Gorice v Sežano. Kmalu zapustimo za seboj Okroglico, potem Branik, Prvačino... Razen domačinov vsi ostali potniki zvedavo zremo skozi okna. — Okroglica. Koliko spominov na minulo veličastno slavo slovenskega ljudstva. Da, Okroglica... Vselej je tako, ko človek srečuje znane kraje. Vsak pogled obudi kak nov spomin.

Njive pod nami so skrbno obdelane, prav tako sadovnjaki, vinogradi. Strnjene vasice na obronkih Trnovskega gozda vzbujajo videz predstraž, posejanih vzdolž pisane doline, ki je vsa v zelenju. Vlak vleče navkreber, na Kras. Na nekaterih postajališčih vstopi le kakih pet do deset potnikov, največ delavcev. Slika se zelo iz-

redko kje kak srednjevisok hrast.

Ob pogledu na ta krašni svet se ni moč otresti misli na minulo. Torej, smo spet tam? Podoba Primorske se sedaj spremeni. Na novo jo oblikujemo s skupnimi naporom in del teh naporov vlagamo tudi na področju zdravstva. Pravezpravi postavljamo šole temelje sodobne zdravstvene službe.

Pod Italijo na Primorskem ni bilo bolnišnice. Ljudje so se večinoma zdravili v Gorici in Trstu. Dvoje zdravilišč za kostno in pljučno tuberkulozo v Valdoitri (450 postelj) in Ankaranu (200 postelj) je služilo širokemu zaledju Dunaja, tja do Prage, vsem ko so domačini imeli bore malo koristi od obeh zdravilišč evropskega nivoja. Znano je tudi, da je na Pri-

treh nadstropjih sta zvrščena dva moška in ženski oddelki, skupaj 162 postelj. Zračne in svetle sobe za dva do tri bolnike, v vsakem nadstropju dolg hodnik, odprt navzven, z lepim pogledom na Sežano in bližnjo okolico. S spremehvalcem hodiva tiho, skoraj po prstih. Hodnike, balkone je zajela popoldanska senca, ležalni stoli so prazni. Bolniki počivajo.

Hodiva med steklom in neštevili vrati, mimo sodobno opremljenih medicinskih oddelkov, laboratorijev, dnevnih sob, jedilnic, mimo mladih deklet, ki z vso požitvostjo delajo, da bi bolnikom med njihovim bivanjem v tem zavodu bilo čim boljše. Tu imajo tudi kino dvorano za 200 gledalcev. Trikrat tedensko vrtijo za bolnike različne filme, razen tega gostujejo tudi kulturno umetniške skupine od drugod.

Bližnja okolica, gledana z velike terase nad kinom, me je spominjala na najlepšo maketo, ki jo lahko izdele spreten arhitekt. Toda, tudi stvarno je lahko tako. — Okaop poslopja je urejen park za sprehode, v neposredni bližini pa tudi borov gozd. Kakih dve sto metrov vstran so družinska in samostanovanja za osebe. Vse to je stalo približno dve milijardi dinarjev.

Zdravnica dr. Ela Nanut je bila to popoldne edina v zavodu za pljučno bole. Marsikaj me je zanimalo, kar je razumljivo za človeka, ki prvičkrat obišče popolnoma novi zavod.

Skromno je govorila o delu, uspehih in življenju v bolnišnici za pljučno tuberkulozo. Zvedel sem, da to zdravilo predvsem lažje in srednje vrste tuberkuloznih obolenj. Semkaj prihajajo na okrevanje tudi bolniki z Golmika. Blaga klima zelo ugodno pospešuje zdravljenje bolnikov — astmatikov, skoraj večina bolnikov pridobi na teži do 12 kilogramov. Zdravljenje je za vse brez razlike brezplačno. Največ pacientov je s Primorske, večinoma kmetje in delavci.

Uspehi, ki so jih dosegli v kratkem obdobju, saj je bolnišnica sprejela prve bolnike šele lani oktobra, so presenetljivi. V sedmih mesecih se odpustili 60 pacientov. Dr. Marjan Komar je do sedaj izvedel tudi nekaj manjših operacij. Sploh pa zdravljenje tuberkuloznih spričo sodobnih medicinskih pripomočkov uspešno poteka.

Predem sem se poslovil, je dr. Ela Nanut med drugim povedala, da imajo bolniki svoj bolniški svet in predsednika sveta. Medsebojno želje in predloge preteza svet ter jih nato sporoče upravi zavoda. Sodelovanje je zares uspešno.

Naj povem nekaj besed še o bolnišnicah v Slovenskem Primorju, ki jih dolej ni bilo.

V Sempetru pri Gorici bo v bodoče splošna bolnišnica za severni del Primorske s 120.000 prebivalci v zaledju. Predvidoma bo imela 350 bolniških postelj. Trenutno je še v novem poslopju inštitut za kostno tuberkulozo, le-ta se bo preselil v Valdoltra. Nova bolnišnica v Sempetru bo nadomestila bolniška provizorija v Vipavi in Ajdovščini. Sanatorij za kostno TBC v Valdoltri bo prihodnje leto lahko spet sprejel 450 bolnikov.

Nekje v bližini Kopra naj bi postavili novo centralno bolnišnico za potrebe prebivalstva severovzhodnega dela Istre, dela Celičarje in Brkinov. Torej za področje 1350 kvadratnih kilometrov, od tega 770 kvadratnih kilometrov v LR Sloveniji in 580 kvadratnih kilometrov v LR Hrvaški. Služila bi približno 114.000 prebivalcem obeh republik. Medicinski strokovnjaki se zavzemajo tudi za obmorsko zdravljenje v sklopu nove bolnišnice. Zdravljenje s pomočjo talasoterapije bi po medicinski liniji povezovalo vso Slovenijo z morjem.

Resni problemi zdravstvene službe v koprskem okraju so me napotili, da sem si ogledal vse začasne bolnišnice v Kopru, Izoli in Piranu. Kako kažejo? Porodnišnica z ginekološkim oddelkom in materinskim domom je v Kopru. Tu je še interni in otroški oddelki. Kirurški oddelki so v Izoli, splošni in infektivni oddelki pa je v Piranu. Vmes so seveda dolgi kilometri, številni prevozi in obilica težav. Vendar uspešno delajo in zdravijo, prizadevajo si pač, kolikor je v njihovi moči. Pri tem jim pomagajo tudi zdravniki iz Ljubljane, zlasti specialisti.

Na kratko povedano in ponovljeno: nova bolnišnica v Kopru je potrebna deset tisočev, da bi jim nadomestila izgubljeno in jim omogočila zares sodobno zdravljenje. Sledni načrti se bo najbrž že v bližnji bodočnosti tudi uresničili.

NIKOLA KRSMANOVIC

FRANJO KRIVEC

IZ RAZGOVORA S TUJIMI STUDENTI

Še si želimo takih srečanj

Ljubljana, 19. jul. — Včeraj popoldne se je zaključilo Mednarodno študentsko srečanje. V sedmih dneh so se študentski delegati iz 11 držav seznanili s perečimi vprašanji iz naše notranje in zunanje politike, družbenega upravljanja pri nas, univerzitetnega študija ter nacionalne kulturne zgodovine. Predvsem so bile zanimive in bogate razprave, ki so se odvijale v sproščenem vzdušju. Organizatorjem je uspelo, da so na dnevni red postavili vprašanja, ki tujeje najbolj zanimajo.

Teoretična razmišljanja so dopolnili z ogledom nekaterih gospodarskih podjetij, znanstvenih in kulturnih institucij, zelo so se navdušili tudi ob magnetofonskih posnetkih naše orkestralne glasbe, ki so jo poslušali v studiu Radia Ljubljane.

V petek popoldne jim je prorektor ljubljanske univerze prof. dr. Zwitter priredil svečan sprejem, nedeljo pa so skupno z ljubljanskimi kolegi odšli na izlet v Opatijo. Nekateri udeleženci so se z veseljem odzvali našemu vabilu in povedali nekaj misli o uspehih srečanja.

Fischer Karlo in Wilkens Horst, študenta prava iz Hamburga, sta dejala: S srečanjem sva popolnoma zadovoljna. Za nas je, razumljivo, težko dojeti vse, kar smo slišali v tako kratkem času. Dobila sva odgovore na vsa vprašanja, ki so naju zanimala. Vse je bilo za naju novo in zanimivo. Vesela sva, da sva v študentskih krogih svobodno govorila o vseh problemih.

Za naju je posebno zanimivo, kako Jugoslavija ustvarja svoj lastni, zanj značilni, socialistični program. Veseli naju, da smo lahko ogledali prireditev originalne ma-

kedonske folklorne in ob tem zaslužili bogato kulturno tradicijo jugoslovanskih narodov. Imeli smo srečo, da smo si ogledali mednarodno grafično razstavo, ki je dokaz, da Jugoslavija postaja bogato kulturno središče in ima nadarjene umetnike v svoji sredi.

Janzetta Albino, predsednik in Antonio Cassese, sekretar »Interfacia del Universita di Milano« pa sta dejala: Dobila sva odgovore na vsa vprašanja. Na koncu pa sta dodala: Spoznala sva se z ljubljanskimi študenti in reči morava, da nikjer na svetu nisva srečala tako zanosne in odločne mladine. Taka mladina lahko pregazi vse ovire.

Na tem srečanju se je ustvarilo tesno prijateljstvo med zastopniki iz različnih držav. Tako se ostvarja mirno in prijateljsko sodelovanje med narodi. Zahvaljujem se organizatorjem in vsej ljubljanski študentski mladini, ki nam je omogočila tako prijetno bivanje v našem mestu. Upam, da vam bomo kmalu vrnilo gostoljubje na Milanški univerzi.

Težko bova s preprostimi besedami našim študentom pripovedovala o lepoti vaše domovine in prijetnosti vaših ljudi.

G.

Prodajalca za prodajo časopisov

v večernih urah sprejmemo.

Plača in služba sta stalni. — Uprava »Ljudske pravice«, Ljubljana, Kopitarjeva 2.

PISMO IZ BEOGRADA

Kako kaže letošnja letina

rodne ceste, stoje hlevi enega največjih podjetij za pisanje prasičev v naši državi. Pred reorganizacijo je bilo to podjetje v okviru nekake beograjskega podjetja, od maja lanskega leta pa posluje samostojno. Lani je poslovalo zelo uspešno. V dveh partijah je zredilo 6000 prasičev raznih pasem. V prejšnjih osmih mesecih je znašal brutoprodukt 151 milijonov. Nekaj pitanih prasičev je poslalo podjetje na domači trg, večino pa izvozilo v Avstrijo, Češko, Slovaško, Zahodno Nemčijo, Italijo in druge dežele.

Tu obdeluje kakih 50 delavcev 230 orolov z ječmenom, koruzo in deteljo posejane zemlje. V desetih velikih hlevih bodo redili 7000 prasičev. Od 190 milijonov brutoprodukta pa pričakujejo kakih 50 milijonov čistega dobika. Podjetje je zaprosilo za investicijski kredit 100 milijonov, da bi zgradilo več pitališč in drugih poslopij. Načrti so že pripravljeni in tudi gradnja začetna dela je že zagotovljena. Če bi podjetje obratovalo z vso zmogljivostjo, bi letna proizvodnja narasla za 300 %, redili bi 50.000 prasičev. V razgovoru z voditeljem podjetja smo videli, da bodo v neposredni bližini hlevov prihodnje leto zgradili tudi tovarno za pridobivanje olja iz koruznih klic, z odpadki pa bodo krmili prasiče. Razen tega nameravajo zgraditi skozi pitališče industrijski tir, pa tudi vodovod in kanalizacijo. Direktor podjetja pravi, da bo to pitališče ne le najmodernejši v naši državi, marveč tudi na Balkanu, in eden največjih preskrbovalcev vseh naših velikih mest z mesom in mastjo.

ZELO DOBRA LETINA RIZA

Po nekaterih krajih Vojvodine se kmetje zadnje čase čedalje bolj zanimajo za pridelovanje riza. Lanški poskusi s to kmetijsko kulturo so pridobivalce zelo ohrabril. Letos so posejali na kmetijskem posestvu »Vršački ritovi« z rizem nad 150 ha. Riz dobro napreduje in obeta se zelo dobra letina. Če ne bo vremenskih nezdov, bo znašal donos nad 5000 kg na hektar. Dohodki od te kmetijske kulture bi samo v enem letu krili investicije za ureditev rizičnega polja. Kmetje se v nekaterih krajih Srbije, zlasti pa v Vojvodini že zdaj pripravljajo, da bodo pridelovanje riza prihodnje leto znatno razširili.

TRG

Ponudba žita je v Srbiji še zmeraj srednja in cene so nespremenjene. Cena koruze se je gibala v

Vojvodini zadnje dni od 28 do 30 din, pšenico pa prodajajo od 32 do 35 din. Ponudba sojine je čedalje večja in cene nenehoma padajo. Krompir so prodajali zadnje dni v Vojvodini po 16 do 20 din. Zelo se je pocenilo tudi ostalo sojivo. Grah prodajajo po 10 do 15 din, mlado zelje pa po 12 do 18 din franko vagon. Paradiznik prodajajo na debelo po 40 do 80, na drobno pa po 80 do 110 din. Tudi na živinskem trgu so cene v prvi polovici julija znatno padle. Pocenila se je goveja živina slabše vrste, pa tudi teleta. Cene so padle za 10 do 20 din. Ponudba telet je zlasti zadnje čase večja od povprečja. Največ je zdaj na trgu teletine, nekoliko manj pa govedine; najmanjša je potrošnja svinjine. Spričo padea odkupnih cen so zadnje čase v nekaterih mestih Srbije in Vojvodine padle tudi cene mesa v nadrobni prodaji. Meso se sicer ni pocenilo mnogo, pač pa računajo, da se bo prihodnje dni teletina in svinjina pocenila še za 10 do 15 din.

UVOZ PLEMENSKE ZIVINE

Naša živinoreja se razvija porajši. Zveza kmetijskih zbornic FLRJ je letos odobrila 130 milijonov de-

viznih dinarjev za uvoz plemenske živine, in sicer kakih 100 svinj, 120 ovac, 300 glav goveje živine in kakih 1000 kosov perutnine. Podjetje »Vojvodina COOP« je pripravilo načrt o uvozu živine. Iz Anglije bodo uvozili več 8 do 10 mesecev starih merjascev cornwalske in berkshirske pasme, več 9 mesecev starih ovnov hampshirske in shopshirske pasme ter kokoši in petelinov Rhode Island in puranov pasme Bronz-mamut. V Švici bomo kupili več eno do dve leti starih bikov simentalke pasme, na Madžarskem bomo »bonyhadit« simentalke, v Avstriji pa bomo krave in telce iz zgornje innske doline. V SZ bomo kupili karakulske ovne ter 4 do 5 let stare rdečestepne biko in krave, iz Holandske bomo uvozili do 4 mesece stare kokoši in peteline newhamphirske pasme.

To plemensko živino in perutnino bo izbrala komisija strokovnjakov, ki jo je sestavila Zveza kmetijskih zbornic. Prvo pošiljko pričakujejo še ta mesec. Plemensko živino in perutnino lahko dōbe kmečka posestva, kmečke in kmetijske zadruge ter inštituti in postaje za umetno oplemenitev. Kmetijski bodo dobili živino in perutnino proti določenim obveznostim z ugodnimi pogoji. Matične knjige originalne plemenske živine in potomcev bodo vodili zavodi za selekcijo živine po republikah.

Ali bi v Radečah ne mogli ZGRADITI VEČ STANOVANJ

Na tesnem so ljudje, a tudi šoli primanjkuje prostora — Industrija gradbenega materiala bi nemara brez posebnih težav postavila vsaj dva stanovanjska bloka

Radeče, 17. julija. — Nič novega: kakor povsod v zasavskih revirjih, tako je tudi v Radečah silna stanovanjska stiska. K njej je nekoliko pripomogel zombardirani Zidani most, razvijajoča se industrija pa tudi potrebuje čedalje več stanovanjskega prostora za svojo delovno silo. V starih časih so ljudje izkoristili sleherni prostorček, ne da bi se pri tem kdove kako gnali zastran higiene in sodobnosti. Stiska je stiska in kola lomi! Tako je v Radečah čedalje več ljudi, no- vih stanovanj po skorajda ni, če odštejemo stanovanjske bloke, ki jih je bila postavila papirnica za svoje delavce in uslužbenke.

Torej problem, za katerega bo morala radeška komuna zastaviti vse sile, da se 1. izkoplje iz stano- vanjske mizerije, 2. tudi po tej plati ustvari pogoje za nadaljnji razvoj industrije, 3. da svoji osnov- ni šoli in nižji gimnaziji pripomo- re do dostojnega prostora in 4. da tako polagoma obnovi svoje nekda- nje dobre turistične možnosti.

Med delovnimi ljudmi je sicer precej interesa tudi za gradnjo eno- in dvodružinskih hiš. Čeprav v Ra- dečah ti interesi niso povezani v zadrugi, bodo imeli letos v okviru

Radeče: papirnica in njeni novi stanovanjski bloki

KULTURNO-PROSVETNI IN GASILSKI DOM NA VRHOVEM

Zavedna mladina in vaščani so si postavili najlepši spomenik in ustvarili pogoje za kulturni napredek

Na Vrhovem pri Radečah je si- cer prizadevni kulturno-prosvetni odbor do nedavnega manjkali tisti osnovni pogoji, ob katerem se šele more razmahati vsakršno prosvet- no delo. Ne da bi oklevali, so se vaščani lotili gradnje kulturnega in gasilskega doma, da bi tako v enem rešili dvoje vprašanih svojih vasi. Dobra mladinska organizacija je dala tej zamisli neugnani polet ter za stvar pridobila tako rekoč brez izjeme vse prebivalstvo. V lepem vzajemnem delu so ob cesti, ki vodi iz Radeč proti Krškemu, kmalu zrasli temelji, na njih pa prikupna stavba, ki je zlasti s svojim proce- lom pa z notranjo ureditvijo lahko našim vsem za vzor, kako si more manjši kraj postaviti kulturni dom. Prav posrečena je v tem primeru

Kulturnoprosvetni in gasilski dom na Vrhovem pri Radečah

Včeraj na ljubljanski nezgodni postaji

Anton Kersnik, sin nameščena iz Kočevja je padel z ograje in si poško- doval levo roko; Vlasti Sah, hčerki avtomobilistke iz Celja je padla na čisti opeka na glavo in ji zlomila lobanjo; Hinko Polajnar, veterinar iz Skofje Loke je padel na mostu, kjer se je udrla deska; ima zlom levega ramo- skega sklepa; Ivan Bulger, mizarški vajenec iz Podreče pri Smledniku je padel in si pretresel možgane.

IZ SODNE DVORANE Pobegli kaznjene na stari poti

Komaj 23 in 24 let imata obtožence, ki sta včeraj stala pred senatom Ljub- ljanskega okrajnega sodišča, a sta že stara znanca zapora. Prvi je Šefik Talič, mlajši od obeh, zato pa je tem- bolj prebrisan. Ze pri odsleditvi vo- jakega roka je bil zaradi poverbe obsojen na devet mesecev zapor. Po demobilizaciji konec decembra 1954 pa je v Tuzli potreboval le teden dni, da se je ponovno znašel za zidovci zapor. In je bil tam zaradi viona obsojen na dve leti strogega zapor. Zapor mu očito ni preveč po godu, zato jo je ko- neč aprila na vse milepemp popihnil in jo ubral v Ljubljano, češ, tukaj bo varneje. V naše mesto je prišel 1. maja in srečal prijatelja Vlada. Prvič, tudi že predkaznovanega. Le nekaj ur pa- dačenja je že dalo načrt za vion v bife »Sibenik« na Titovi cesti in v isti misli sta si tam polskala plem, vredni 18.000 din. Takoj sta menjala okolico in se napotila v Catež pri Brezicah. Tam sta prodala ukradene cigarete gostilničarju Jože Budiču, povrn sta ga pa še isti večer okradla za vred- nost 10.000 dinarjev, v raznih oblačilih. Ni jima bilo sojeno, da še dolgo iz- vrejeta svojo obrt v dvoje, kajti že 6. maja sta v Karlovcu končala v Za- poru, svojem »domačem okolišu«.

Kratka reportaža o ljudeh ob Kolpi

Vasici Zuntič in Prišček sta prav- taki vasici, kot jih je desetine ob Kol- pi. Ljudje so kmetovalci, ribiči in čol- narji, če je treba prepeljati čez reko človeka ali žival. Vendar s čolnom ni- kot niso mogli pripeljati vsega ti- stega, kar so želeli. Do najbližjega mostu, ki je vezal Slovenijo in Hrva- tsko, je bilo 30 km. Prav do Metlike so morali voziti, če so hoteli priti na ono stran.

Letos maja so se odločili, da bodo zgradili most. Dogovorili so se z oči- stko šolo v Karlovcu in pričeli organi- zirati delo.

Dvajset dni so rekli oficirji »pa vam postavimo most, da vam bo držal kot železo«. Seveda so pripomnili, da bodo dokončali, če bodo material pripravili sami.

ti kredit, hkrati pa bo tudi nadzi- ral, da se bodo ta sredstva zares uporabila za gradnjo stanovanjskih hiš.

Ze sedanja prizadevnost priča, da bo papirnica še nadalje gradila stanovanja in tako glede tega vpra- šanja prednjačila med vso indu- strijo v radeški komun. Nekaj ma- lega si gradijo zase tudi delavci in- resente, Ker ni zadruge, bo mestna občina imenovala poseben odbor, ki bo poskrbel, da dobe interesen-

dustrija, predvsem industrija grad- benega materiala, ki ima tako rekoč razen lesa vse gradivo na razpolo- go in bi ji nemara ne bilo težko postaviti vsaj dva stanovanjska bloka. Brez rešitve stanovanjskega problema si je namreč težko za- misliti kak izdatnejši napredek ra- deške komun, če namreč ta na- predek presojava s stališča višje življenjske ravni.

Lekarna spet odprta

Radečanom in vsej okolici zadnje tedne ni bilo prijetno, ko so morali ho- diti po zdravila v Hrastnik, Trbovlje ali Celje. Domača lekarna je bila nam- reč zaprta, ker je šel magister Hočevar v pokoj, novega magistra pa seveda zglepa ni moge dobiti v nekaj dneh. Okrajni svet za zdravstvo si je na vse načine prizadeval, da uredi to vpra- šanje ter poskrbi, da bi lekarno čimprej spet odprli. Slednje je le uspelo najti primerno rešitev, tako da so v četrtek lekarno odprli ter je začela redno po- slovati za vse prebivalstvo.

Sedanja rešitev, ko bo vodil lekarno magister iz Zagorja, kalpada ne mora biti dokončna, saj je vendar mogoče, da ima radeška lekarna sama svojega magistra ali pa se po zakonu o leka- rnah spremeni v lekarniško postajo, ki lahko postuje v sklopu lekarnice iz ka- kega drugega kraja. Priča pa sedanja rešitev o tem, kako nam primanjkuje višjega farmacevtskega kadra. Prav pohvalna je zato rešitev same radeške komun, ki bo štipendirala ljudi prav za ta poklic in tako sama pripomogla, da bo imela čez nekaj let pogoje za samostojno lekarno.

NOVI OKRAJNI LJUDSKI ODBOR ZA GORENJSKO

Novi predsednik je Miran Košmelj, dosedanjí predse- dnik Okraj. ljudskega odbora Kranj, podpredsednika pa Ivan Bertoncelj-Johan in Dušan Horjak

Po ločenih sejah Okrajnega zho- ra in zborna proizvajalcev novoizvo- ljenega Okrajnega ljudskega odbora za Gorenjsko, kjer so verificira- li mandate novoizvoljenih odbor- nikov dosedanjega kranjskega in radovljanskega okrajna ter po prisi- gi odborikov je bila prva skupna seja Okrajnega ljudskega odbora za gorenjsko skupnost komun. Se- jam so prisostvovali tudi zvezni in republiški poslanci Boris Ziberl, Franc Popit, Dr. Miha Potočnik, Miran Zlatnar in drugi.

Na skupni seji obeh zborov, ki jo je do izvolitve novega predse- dnika vodil odbornik Peter Lutar, je odbornikom prebral nekaj misli

o bodočem delu komun na Go- renjskem, dosedanjí predsednik Okrajnega ljudskega odbora Kranj Miran Košmelj. Govoril je pred- vsem o bodočih pristojnostih občin in okraj.

Nato so izvolili bodoči novi

Posvet predstavnikov trgovinske mreže

Kranj, 19. jul. — Nepravil- nosti v določenih primerih ozi- roma spekulativstvo je prišlo v zvezi z novimi gospodarskimi ukrepi ozi- rodki Zveznega iz- vršnega sveta do izraza tudi na današnji seji predstavnikov in zastopnikov trgovinske mreže iz Kranja.

Ugotovljeno je bilo namreč, da so zemlje stale v Kranju 7 din, medtem ko stanejo v drugih kra- jih po Sloveniji 6 din. Pekarne bodo tudi v Kranju sedaj ceno znižale na 6 din.

Tako iz nepopolnega poročila tržne inšpekcije kot iz razprave je razvidno, da kaže največjo tendenco za dviganje cen grosi-

Iz Šentvida

Pred dnevi je delovni kolektiv Gradbenega podjetja Obnova pripel na poslopje šentvidske gimnazije smrečce, okrašeno z zastavicami v znak, da je poslopje pod streho. Tako je prvi del gradnje nove šentvidske gimnazije opravljen. Poslopje bo najmoderneje in največje v Šentvidu.

Ob ustanovitvi komun bo decen- tralizirana tudi zdravstvena služba. Tako bo vsaka komun na področju Ljub- ljane imela svoj zdravstveni dom, ki bo ustanova s samostojnim finan- sijnem in pod upravo občine. V Šentvi- du je bila posebna seja Sveta za zdrav- stvo in socialno skrbstvo in prosveto, ki je razpravljala o zdravstvenem do- mu in izvolila upravni odbor.

K. V.

PRVI DNEVI ŽENEVSKE KONFERENCE

Ženevski konferenci je treba pripisati, da so se vsi drugi dogod- ki na svetovnem torišču bolj ali manj umaknili v ozadje zanimanja svetovne javnosti.

Prvi dan, v ponedeljek, so pred- sedniki vlad pojasnili svoja gledi- šča o glavnih svetovnih problemih in predloge, kako bi jih uredili. Kakor je svet tudi pričakoval, so posvetili v svojih govorih glavno pozornost združitvi Nemčije, kole-ktivni varnosti in zmanjšanju oborožitve.

Angleški ministrski predsednik je predlagal združitve Nemčije na

načelih, znanih že prej kot »Ede- nov načrt«. Kot poročstvo za var- nost Sovjetske zveze je predvide- no demilitarizirano področje zdru- žene Nemčije. V govoru frančo- skega ministrskega predsednika Faura je vzbudil pozornost razen- mnenja o ureditvi nemškega vpra- šanja predlog o tako imenovani »proračunski kontroli« nad oboro- ževanjem dežel in pobuda, naj bi denar, ki bi ga dobili z zmanjša- njem izdatkov za oboroževanje, porabili za pomoč in opremo ne- zadostno razvitih dežel.

Predsednik sovjetske vlade

Bulganin je pojasnil gledišča So- vjetske zveze o vprašanju razoro- žitve in sprožil predlog o uposta- vitvi sistema kolektivne varnosti ob sodelovanju vseh evropskih držav in ZDA, s čimer bi zamenjali sedanje vojaške grupacije. Če ne bi takoj uredili vprašanja zdru- žitve Nemčije, bi bilo treba po Bulganinovem mnenju to zadevo urejati postopno.

Razen teh so vzbudili pozor- nost v izjavah predsednikov vlad še drugi predlogi, kakor uporaba atomske energije v mirnodobne namene, problemi Daljnega vzhoda, o katerih je govoril predse- dnik sovjetske vlade, razvijanje go- spodarskih, kulturnih in drugih stikov med deželami z odstranje- vanjem pregrad, ki še stoje na tej poti itd.

Na začetku ženevske konferen- ce je dobila svetovna javnost vtis znatne zmernosti in pomirljivosti, ki so jo izpričali predsedniki vlad. V takšnem vzdušju je zdaj odprta široka možnost za plodne razpra- ve. Čeprav so gledišča delegacij ZDA, Velike Britanije in Francije ne ujemajo z glediščem Sovjetske zveze, vendar politični krogi me- nijo, da bi lahko našli skupno pod- logo za razpravo. V tem oziru ome- njajo na pr. Favrore predloge o Nemčiji.

Ze prve dni konference so se začeli znanj njenega »uradnega« dela stiki in razgovori v »neurad- nem« vzdušju sprejemov in večer- j. Prva takšna srečanja kažejo, da hočejo udeleženci ženevske konference tudi te priliko izkoristi- ti za čim bolj vsestransko izmenjavo mnenj.

V. K.—č

O zedinjenju Nemčije

bodo danes nadaljevali razgovore zunanji ministri

Zeneva, 19. julija. Na današ- njem sestanku šefov vlad so go- vorili o zedinjenju Nemčije, ki je po dnevnem redu na prvem me- stu. Veliki štirje so ostali pri svo- jih stališčih in so nadaljnjo raz- pravo o tem vprašanju zaupali zunanjim ministrom, ki se bodo sestali jutri ob 11. uri.

Prvi je povzel besedo britan- ski premier Eden in izrazil svoje zadovoljstvo, da je v stališčih posameznih delegacij mnogo skup- nega, kar se tiče zedinjenja Nem- čije. Toda on meni, da Bulgani- nov predlog o splošnem evrop- skem varnostnem sistemu, ki vključuje veliko število udeležer- cev, predstavlja veliko oviro za dosego sporazuma pri tako obsež- nem aktu. Po njegovem mnenju ima pakt med velikimi štirimi na eni strani in zedinjeno Nemčijo na drugi strani mnogo več pogo-jev, da bo uresničen.

V odgovoru je maršal Bulganin poudaril, da je nemško vpraša- nje eno najvažnejših. Dejstvo, da Nemčija sodeluje kot vojna sila v Atlantskem paktu, pa pre- stavlja veliko oviro za njeno ze- dinjenje. Zato meni, da pogoji za rešitev tega izredno delikatnega problema še niso dozoreli in da ga je treba reševati korak za ko- rakom.

Predsednik ZDA je v odgovo- ru Bulganinu rekel, da je organi- zacija Severnoatlantskega pakta docela obrambnega značaja in da ZDA nikdar ne bodo odobravale agresivnega stališča, niti se ne bodo postavile na stran agresor-ja. Bulganin je zagotovilo pred- sednika Eisenhowerja z zadovolj- stvom sprejel na znanje, obenem pa vprašal, kakaj Sovjetska zve- za ni bila sprejeta v organizacijo, ki ni naperjena proti nikomur.

Ob zaključku razprave je

predsednik Faure pripomnil, da so nesoglasja v stališčih britan- skega in sovjetskega šefa vlade, izrazil pa je prepričanje, da bo- do sprčo zaupanja in prijatelj- skega sodelovanja, ki se je doslej manifestiralo na sestanku, na za- dovoljv način rešena.

Jutri se bodo veliki štirje se- stali ob 16. uri.

V petek konec konference?

Zeneva, 19. julija. Na tiskovni konferenci je tajnik ameriške de- legacije izjavil, da ne ve, kdaj bo zaključil sestanek četvorice, pri- pomnil pa je, da je predsednik Eisenhower članom kongresa ob- ljubil, da bo v soboto v Washing- tonu. V zvezi s tem se je danes raznesla vest, da bo konference v petek končana.

B. Pešič

Pred splošno stavko v Trstu

zaradi zavlačevanja ureditve vprašanja varilcev

Trst, 19. julija. V ponedeljek bo v Trstu splošna stavka vseh delavcev in uslužbencev tržaških tovarn in podjetij. Tako sta danes sklenili vodstvi tržaških sin- dikalnih organizacij, ki še vedno zama- čakata na odgovor gene- ralnega komisarja dr. Palamare glede ureditve spornega vpraša- nja varilcev v ladjedelnici Sv. Marka, ki že dva meseca stavka- jo. Jutri se bosta sindikalni vo- dstvi ponovno sestali, da določita rok trajanja splošne stavke.

S svojo udeležbo v splošni stavki bodo tržaški delavci ne samo podprli varilce, temveč tudi jasno pokazali delodajalcem, da ne bodo več dopuščali kršitve de- lovni pogodbi in odvezovanja sindikalnih svoboščin v tovar-

nah. Gre torej za obrambo načel- la, da se morajo delodajalci o vseh spremembah pogajati z delavski- mi predstavniki, kakor to dolo- čajo delovne pogodbe, ne pa vsi- liti enostranske odločitve.

Suspendirani delavci demonstrirajo

Trst, 19. julija. Suspendirani delavci obrata CRDA v Trzinu so ponovno demonstrirali po uli- cah in zahtevali od oblasti, da in- tervenerajo pri ravnanju CRDA, da jih ponovno sprejme na delo.

Kakor je znano, je ravnatelj- stvo CRDA v Trzinu kljub novim naročilom za gradnjo 240 tisoč ton ladjevja suspendiralo v zadnjem času z dela 1400 delavcev.

Priznanje zaslužnim planincem

Na slavnostni seji PD »Tr- bovlje« in PD »Kum«, s katero so trboveljski planinci odprli leto- šnji »Planinski teden«, so tudi izročili priznanje dvema zaslu- žnima zasavskima planincema. Najstarejšemu organiziranemu planincu v Sloveniji Karlu Re- žunu iz Trbovelj so izročili sre-

Predsednik PD Trbovlje Lojze Dular pripenja zaslužnemu pla- nincu Karlu Režunu srebrni čast- ni znak

brni častni znak z diplomom, ki mu ga je podelil glavni odbor Planinske zveze Slovenije, diplo- ma pa Slavku Sentjuncu, seda- njemu predsedniku PD v Hrasti- niku.

Trboveljčan Karel Režun je že malone 60 let nepretrgoma član planinske organizacije. Navduše- val je ljudi za hojo v planine ter pomagal graditi zasavske planinske postojanke, posebno kočjo na Mrzlici. Po osvojitvi je že kot sedemdesetletnik skra- rajda vsako nedeljo pomagal graditi na Mrzlici novo kočjo na pogorišču nekdanjega doma. Karel Režun je med trboveljskimi planinci že četrti, ki nosi častni znak Planinske zveze Slovenije.

Slavku Sentjuncu je PD Tr- bovlje podelilo diplomom kot pla- nincu, ki si je po osvojitvi izre- dno prizadeval pri obnovi pla- ninskih postojank na Mrzlici in Kumu, utrjeval v revirjih pla- ninske organizacije in pomagal pri snovanju letih v Hrastni- ku in Krškem.

Na ljubljanskem festivalu

»HOVANŠČINA«

Kot zadnje operno prireditev na ljubljanskem festivalu smo slišali Musorgskega Hovanščino v režiji H. Leskovskega in pod taktirko Bogomira Leskovice. Kljub svojim odlikam, zlasti v zborovskih scenah, in kljub junakom, ki jih je Musorgski tako brezobzirno in tako človeško točno postavil na oder in jih odel v »grozljivo in veličastno« glasbo, kljub temu, da nas večkrat pretrese strahotna slikovitost prizorov, je Hovanščina vendarle ostala veličastni torzo. A ne samo nedokončano delo, ki ga tudi roka najgenialnejšega korektorja ali predelovalca ne bo nikoli dokončala, temveč tudi torzo, ki se zaradi svojega osnutka nikoli poopravi ne bo dal. Bistvene zahteve dobrega opernega dejanja, namreč enovitosti in problematiki enega junaka, pa bodisi da je to en sam človek (kakor je n. pr. Boris Godunov) ali pa, da je nosilec te vloge zbor, tega Hovanščina nima. Ne sme nas pri tem premočiti, da je problem navsezadnje vendarle pri ruskem človeku, ki ga zastopajo zdaj strelci, zdaj preganjajo ljudstvo, zdaj razkolniški. Toda ta problem ni razvit, temveč le nakazan v svojih posameznih fazah, ki se dejansko ne zapletejo tako, da bi iz tega nastal scensko smiselni prikaz. Kar vidimo v Hovanščini, je — do neke mere — zgodovina, a ne operno dejanje.

Posamezne osebe so ko tipi

Slikar podzavestnega življenja

V zgodovini novejšega umetniškega ustvarjanja v Evropi zavzema avstrijski slikar in risar Paul Klee prvo, pomembno mesto. Z njim je prišel v dotedanje slikarstvo nov pogled na svet, pogled, ki ga je ta umetnik eden izmed prvih izrazil z veliko močjo in prepričanostjo. To je oblikovanje sveta, ki živi v skrivnih globinah umetniškega duha, v svojo stvarno živostjo in lastno zakonitostjo. Z upodabljanjem te notranjosti Klee ni skušal podajati dušeslovnih razlaganj in prikazovati zgolj trenutnih razpoložljivosti svojega srca, temveč je iskati sredstva, kako bi soljudem pokazal vsa tista splošno veljavna, neločljivo in večna, kar je v globini človeškega samega.

V tam smajala je ustvarjal svoje primitivne, na videz docela preproste, zares otroško enostavne risbe, ki se zde na prvi pogled skoraj otročje, vasi pa neumljive.

Paul Klee se je rodil leta 1879 v okolici Berna kot sin glasbenika, ki se je doselil tja iz Nemčije. Obiskoval je akademijo v Monakovem, kjer je med drugimi imel za učitelja tudi slikarja Fr. Stucka. Kmalu se je za stalno naselil v Monakovem in se sprva posvetil skoraj izključno grafiki (jedkanicam) in risbi.

Odlučilo je bilo za njegov nadaljnji razvoj srečanje s skupino Kandinskoga, Marcia in Macka, pozneje pa Delaunaya v Parizu. Leta 1912 je razstavljal s krstikom »Der blaue Reiter« leta 1920 prišel kot učitelj na znameniti Bauhaus v Weimaru in se nato s njim preselil v Dessau. Leta 1931 je postal profesor na akademiji v Düsseldorfu. Leta 1940 je umrl v Muralto-Locarno v Švici.

Ob priliki III. kulturnega festivala v Linzu so priredili v odonotnem W. Gurli-Museumu, v Novi mestni galeriji spominkega razstava Paula Kleeja. Obsegala je oljne slike in akvarele ter risbe in čisto grafiko. Razstavljena dela je zbral Kunstmuseum v Bernu, deloma pa Ulfandova Paula Kleeja. Uvod v katalog je napisal hernalni galerijski ravnatelj prof. dr. Max Huggler.

odlično prikazane, a kot liki v dejanju nezadostno razvite. Docela fragmentaričen je lik Eme, prav tako Golice. Tragedija Hovanškega samega sploh ni razumljiva, prav zato, ker manjka zadosten prikaz njegovega tragičnega in brezuspešnega hotenja. Osrednji figuri — iz ljudstva — sta Dositelj in Marfa, po scenski in muzikalni strani še najbolj izdelani, a ostajata nedodelani zaradi nedosledno in nepopolno izpeljanega dejanja. Ravno scena na gmadi, ki bi lahko bila najslabše od vsega dejanja, ostaja na ta način taka, da se človek sprašuje po vzrokih, ki bi morali v dejanju privesti v neki smotni napetosti do te strašne odločitve. Tega ni, zato tudi končna scena ne prepriča, ne glede na pomanjkljivost naše izvedbe.

Predelava Leskovšek-Leskovice se mi sama po sebi nikakor ne zdi slaba. Nasprotno, zdi se mi, da bi s primerno realizacijo te scene dejanje kljub vsemu pridobilo. Toda ne glede na tehnično revnost ljubljanske izvedbe, ne glede na smolo, da se je n. pr. začela gmada »kaditi«, ko so poslušalci že odhajali, torej na vsak način prepozno, je tu še nekaj drugega. Gre ravno za te zadnje zore in njihovo muzikalno gradacijo, ki jo v naši predelavi ni čutili. Zadnja scena sploh trpi na odhajanju in prihajanju oseb in zbora, tako da je splahnela vsa grozljivost, ki bi jo morali čutili pred takim dejanjem, kakor je samosežiganje. Tudi instrumentalacija bi morala mnogo bolje podajati tisto napetost, ki tu mora biti. Nehote sem pomislil na A. Tolstojev roman o Petru Velikem, ki prav isto sceno v nekoliko drugačnem okolju opisuje nedosegljivo dramatično in s tisto strastjo, kakor je v času resničnega dogajanja v teh verskih blaznežih nedvomno bila. Zagotovo se da tudi v glasbi to povedati. Kako — to je vprašanje, ki ga celo Musorgskemu ni bilo dano rešiti in sicer ne samo zaradi smrti, ki mu je preprečila, da bi dokončal svoj veličanski zasutek in delo, temveč zato, ker se je nedvomno celo ta genialni človek otepal s snovjo svoje opere, ki mu je le nekoliko rasla čez glavo.

Menda smo si edini v tem, da Musorgskega veličina s tem ni prizadeta. Njegov edinstveni poseg v življenje, ki ga je tako čudovito prikazal na odru, njegova glasba, za katero šele danes prav vemo, koliko je bila svojemu času naprej in kako je kot prva res sodobna glasba tudi po harmonski in drugi kompozicijski strani bila osnova za vso moderno, vse to ostane slej ko prej edinstveno delo v zgodovini glasbene kulture. Da ne govorimo o Borisu Godunovu, ki je prvovrstna opera in ki kljub široko razpredenemu dejanju hibi Hovanščine nima.

Ljubljanska uprizoritev je bila posebno v prvih dveh dejanjih še kar dobra. Če odštejemo nekaj netočnosti v skladnosti z orkestrom, je bil zlasti zbor, pomnožen z ljubljanskim filharmoničnim zborom in radijskim komornim zborom, res dober (zborov-

voja Hanc). Poln, nasičen zvok in pa izvrstno igranje posameznikov je treba posebej pohvaliti. Velik oder je dal režiserju možnost, da je sceno ustvaril izredno pestro, kar se tiče razdelitve skupin. Dejanje je v velikih scenah valovalo z ene strani v drugo, zdaj je bilo središče v tej, zdaj v oni skupini. Baletni zbor je v perzijskih plesih pokazal svojo visoko umetnost. Dobri so bili liki glavnih pevskih vlog. Osrednja vloga Marfe v kreaciji E. Karlovčeve je bila sicer nekoliko premirna, vendar je pevka v glavnih scenah, zlasti v prizoru prorokovanja, dosegla s svojim lepim glasom močne dramatične akcente. Svojo igranje pa mora bolj razgibati. Ni govora, da bi bila ta staroverka kakor katoliška nuna! A žal smo včasih imeli ta vtis. Tudi Zdravko Kovač je bil prepošten, stari Dositelj, Ne, v teh ljudeh je bilo peko in nebo in prav ta razmak, strašen kakor v življenju resnično je, je treba prikazati na odru. Toda glas Z. Kovača je tak, kakor bi poslušal dobre basiste neke v Rusiji — in to pri njegovi indolenciji! Ta pevec ima pred seboj največjo bodočnost, če bo znal svoj razvoj pravilno uravnati.

Dobra sta bila oba naša tenorja, Brajnik in Čuden s svojima lepima, metalnima glasovima. Oba, zlasti Brajnik v svoji večji vlogi, tudi igralsko zadovoljiva. Kneza Ivana Hovanškega je pel Simeon Car z velikim, prodornim glasom in s suvereno

igro, ki terja manj kakor druge vloge, ker komponist zanjo ni predvidel nikakih posebnih psiholoških zapletov. Scena s plešalkami je bila kot najtežja zelo dobro igrana. — Lep, simpatičen glas ima Samo Smerkolj v vlogi Saklovitega, ki je igralsko ne-hvaležna, ker je nezadostno izdelana, a jo je Smerkolj igral z neko mirno plemenitostjo, mogoče premalo živo in strastno, kjer bi to bilo na mestu, zato pa z izredno lepo odpetto melodijno linijo. Odlična je bila M. Melnikova kot Ema. Ta pevka je brez dvoma velik odskri talent in če zavisi od pravilne uporabe njenih možnosti njen razvoj, je treba opernemu vodstvu priporočati vso pažnjo na to talentirano moč. Manjše vloge so peli Prus, Anžlovar, Ambrožič in Oblak, ki so se obenem z interpreti iz zbora dobro ujeli z okoljem in s karakterjem njim zaupanih vlog. Se eno vlogo je treba omeniti, vlogo, ki je prav tako kakor večina drugih, a po krivdi predelovalcev (Korsakovga) še občutnejše neobdelana in nepopolna, vlogo pisarja, ki ga je pri nas kreiral Ljubo Kobal. Če pomislimo na sorodno vlogo beba v Borisu Godunovu (kar pravilno navaja Leskovšek) potem šele vidimo, koliko manj so tu posamezni liki dognani, koliko manj umetniško močni. Kobal je precej teško vlogo docela primerno in dostojno odpel.

Orkester je imel v spremljavi nekaj hibi, kar je mogoče tudi

krivda odra in igre, kajti kolikor mi je znano, je bila naša Hovanščina prej študirana koncertantno kakor odrsko. To je velika škoda, ker take težke opere ne gredo čez noč, če nečemo, da točnost muzikalne interpretacije ne ovira igre in seveda tudi obratno.

Scena je precej moderna, z značilno miselnostjo novih scenografov, ki menijo, da grozljivo in fantazijsko rasteta, če gledamo postrani naslikane stolpe moskovskih cerkva. Do neke mere to drži, in ker upam, da bo iz teh poskusov nastalo končno nekaj prepričljivo umetniško močnega, je bolje, da jih brez posebnih pripomb toleriramo. Režiserju, ki so se mu zlasti scene z množicami posrečile — kajti znal je razgibati igralce do prave mere — želim vsaj kakih dvajset močnih reflektorjev več, da bo velika scena primerno osvetljena. Kostumi — prav dobri, a kako lepo bi bilo, če bi bili še bolj izbrani in bolj pestri (scena je namreč itak precej mrka). Ta opazka pa se gotovo ne tiče Zdrinskega, ki je zasnoval osnutek, temveč našega pomanjkljivega materiala.

Dirigent Leskovice je za pultom dobro uspel, a končne sodbe o njegovi predelavi razen mojih uvodnih opazk si ne upam izreči, dokler ne bo prilike ponovno slišati to zanimivo opero. O prevodu naj sodijo literati, meni se je zdel dober.

MARIJAN LIPOVŠEK

Iz zakladnice slovenske umetnosti

Matevž Langus: V DRAGI PRI BEGUNJAH

Pot, ki iz Begunj pelje pod razvalinami Lambergarjevega gradu skozi tesno dolino Drago, kjer so med okupacijo streljali talce v stotinah in stotinah, zavije skozi divje skalovje in pelje na Begunjsko. Prav tisti kraj, kjer krene pot med skalnate stene, je ohranil Langus na risbi v svoji skicirki, kjer je zbral veliko število pokrajinsko zanimivih motivov. Zlasti z Gorenjskega, kjer je bil v Kamni gorici doma, hranijo Langusove risanke mnogo motivov

NAŠA
GOTSKA IN
RENEŠANČNA
NOŠA
NATURISTIČNI
RAZSTAVI

Obiskovalci turistične razstave v Ljubljani so si z zanimanjem ogledovali pisane kopije fresk, a katerih nam smrtijo kmetije, plemiči, občanli, služničad, beradi, kakršni so živeli na Slovenskem v letih od 1415 do 1534. Toda glavno pozornost pritegnile njih nose, zaradi katerih je tudi mestni muzej v Ljubljani pod vodstvom svoje kustosice Angeline Baže zasnoval ter pripravil to izredno zanimivo in pestro razstavo.

Pisani viri za slovensko nošo ob koncu gotike in ob zori renesance so sili skopli. Zgodovinsko izročilo, kako so se oblačili naši predniki pred pol tisočletja, se nam v glavnem razodeva v raznih upodobitvah na votlinah slikah božjepodnih cerkva, v stenskih slikah po cerkvah ter v raznih ilustracijah v redkih starih kolekcijah. Najlepše kulturnozgodovinske ter etnografske najbolj zanimive kopije slik s hrane in skrbno ter pregledno urejene na tej razstavi.

V začetku zbirke je šenaka, nato sledi moška noša. Zanimivost zase so časovno najstarejše slike z znamenitega bistrškega kolektora, ki nam kažejo plemiča in kmeta pri delu. Kopija velike freske iz Crngroba, ki je nastala okrog leta 1460, pa nam predstavlja celo galerijo ljudi takratne dobe. Z nje spoznamo tudi njihova oblačila.

Organizator razstave pa je s razstavljenih slik razporedil tudi tako, da nam lepo izoblikuje razvoj noše na Slovenskem. Tako vidimo na prvih slikah ljudi oblačene še v ohlapno haljo, ki so jo oblekli kar čez glavo in prepašovali. Pozneje se začne oblačilo vedno bolj opriemati telesa. Halja se je krajšala, medtem ko so se platnene ovijače okrog nog dvigale in se sčasoma združile s spodnjimi hlačami, podobnimi minamal-kam. Čez to so se v začetku 16. stoletja nosili kratke nadstegenske hlače, ki so se nekako prehodna oblika do današnjih hlač. Tudi pri šenakih oblačilih nam slike na razstavi kažejo njih razvoj od navadnih ohlapnih halj, zapetih visoko do vratu, do vedno bolj pestrih oblek z vrstnimi laski, ki segajo v renesanso in globoko do prsi. Tako kot je slovenski »gospod« skušal posnemati zahodno aristokratsko nošo, tako je tudi kmet jemal za vzor oblačilo plemiča. Čeprav se je kmet na vse načine otepal teh modnih novosti, za je nujnost časa in razvoja privedla do tega, da jih je začel uporabljati v svoji preprosti obliki. Toda razlike v oblačilih niso obstajale samo med kmetom in plemičem, temveč je to še tretji stan — meščanov, ki skuša dohiteti plemiča v njegovem oblačilu.

Na razstavi vidimo detajle s stenskih slik iz St. Jurija nad Igom, Viskokega, Muljave, Suhca, Prileca, Sv. Miklavža na Goropci, z Vrha nad Zellmjem, Krtnice, Crngroba, Mač, Berama, Hrastovoli, Kržine, Gore, Sv. Primoža nad Kamnikom, Gornjarskega vrha, Sv. Petra nad Begunjami, Taborna nad Grosupljem, Police pri Sentvidu, kjer in Sv. Katarine nad Branikom. Med slikarji teh fresk so znani le Janez Ljubljanski, Jernej iz Loke ter Vincenc iz Kastva, vse ostale slike pa so do spretnih rok neznanih slikarjev. Kopije so izdelali naši mladi slikarji Marjan Trian, Leon Kopore, Vladimir Makuc in Boris Sajovic.

SOLOHOV ODLIKOVAN
Z LENINOVIM REDOM

Pariz, 19. jul. (Tanjug). TASS poroča, da je bil znani sovjetski pisatelj Mihail Solohov večer za svoj petdeseti rojstni dan odlikovan z Leninovim redom. Visoko odlikovanje mu je izročil predsednik Vrhovnega sovjeta SZ Kliment Voršilov.

MEDNARODNI GLEDALIŠKI RENDES-VOUS V PARIZU

ŠVEDSKO ODKRITJE

niški užitek.

Videl sem Švede pred predstavo. Govoril sem z njimi na popoldanski konferenci in dobil sem vtis, da jim je neljubo, ker bodo morali edina dva večera igrati v manjšem gledališču, medtem ko bodo Američani prav tako z doma uprizorili, igrali kar enajst dni v večjem gledališču. V prijateljskem razgovoru sem jim zagotovil, da umetniški uspeh nikakor ne zavisi od velikosti auditorija in da je za njihove uprizoritve manjše gledališče morda celo bolj prikladno. Z dobrimi željami in svetlim upanjem smo se razšli nekaj ur pred predstavo.

Fadern (Oče), drama Augusta Strindberga, je bila nenavadno ubrana in umetniško močna uprizoritev. Zajeta v enoten stil, ton in občutje. — Etiketa: disciplinirana skopost v izrazu in notranje zgostena napetost. — V dekorju umirjenost in okus; sicer »realizem«, a neobtežen, brez muzejske naolake in zbirateljske strasti. Intonacija scenskega okvira: temnomodro-sive stene s črno ornamentiko, visoka, ozka prata, črna pohištvo s temnorednim plišem in petrolejka na mizi...

V igri nakazan »dramski realizem«, d. ten, inteligentni: brez čustvene osiljenosti, brez pretiravanja, brez starinske naolake. Gladko tekoč tok, jasni odnosi, smotno izpeljana linija dogajanja. Izrazil smisel za bistveno in pomembno, a obenem čut za odrsko atmosfero, ki pa je nikoli ne razmažejo. — Posamezniki zelo privodni, neatraktni, na zunaj sproščeni, a vendar polni notranjega življenja in miselnih ogibov. Vsa komprimirana notranja čustvena napetost je v izrazu dozirana inteligentno, v meri in okusu. Zato niso nikoli dolgočasni v lakem direktnem čustvenem primitivizmu. Vse je inteligentno, filtrirano, tako v drobni finezah kot v čustvenih izbruhih. Akciona prisotnost razvite možganske muskulature jih dela vseskozi izredno in zato so tudi premori polni nabite živce misli. Pri-

jetna nabljenost čarantne dame, ki se kljub razgretosti nikoli ponudno ne razkrije do golega. In pa: zdržiati v gosti intenzivnosti sklenjene dramske napetosti brez čustvenega mazonizma in brez trpinčenja občinstva. Močna trdota v intinirnih delajih in v dramskih viških!

Kakšna razlika med Švedi in Angliži in nekim drugim gledališčem, ki nam je blizu! Pa znajo tudi oni ustvarjati čudovita čustvena ozdusja.

Veter, polnoč in petrolejka na mizi... in sablje in pištole na steni... in stara dremajoča dihlja. Ura bije polnoč...

Vsekakor, švedska ura bije hitreje... Tehnika in kultura izraza zelo visoki: telo in glas, dih in kretnje. — Dva velika gledališka umetnika tega večera: Lars Hanson (kapitan) in Irna Christenson (Laura). Inteligentna režija: Bengt Ekerot.

Fröken Julie (Gospodična Julija) je osebnala vse zgoraj omenjene igralsko-stilne odlike. Dekor o plemenitem, rahlo stiliziranem realizmu, svetel, zračen. — Režija (Alf Sjöberg) je ves tercet uglasila o poletno trojko, ki dirja s svetnim pozom svojih strasti o nordijsko Kresno noč. Coet, ki se v omotičnem irtincu znajde na dnu tolmuna: Julija (Inge Diddblad) za naše pojme mogoče preveč nežno bitje, premalo elementarna, bolj čudne pohote — vendar ne klorofilna. Upodobila jo je igralka zgledne gledališke kulture Jean (Ulf Palme) je bil v pravem pomenu besse lakajsko perfekten, v osebnosti in kroju, brez nepotrebnih navlak in brez pretiranosti. Kabineta figura. — Vlasta Dorf o dekl Christini, kvaliteto enakovredna dopolnitev igralskega terceta.

V utrjeni pozni nočni uri so Švedi h Gospodični Juliji dodali še »Maitre Pathelin«. Taki dodatki so vedno neupoštevni: občinstvo je že nasičeno z intenzivno igro in z jezikom, ki ga prav nič ne razume in sedaj še dodatek, ki

»grozi, da bo segal prav gotovo preko zadnjega metroja. In to je za marsikoga močan moment. Vendar, Švedi so v moderni, sveži, iznajdljivi, a preprosti sceni dali izredno gibko uprizoritev. Zivo gibanje, interesantne, originalne situacije, bogati, psihološko presenetljivi domisleki, pogumne teatralne »pogruptacije«, mogoče celo preveč teatralne, mogoče celo preveč zastraševalnih dodatnih idej. Tako je bila farsa — igrana o naraščajočem blaznem tempu — vendarle nekoliko pretegnjena od teatralnih domislih in scenskih parad.

V celoti pa so Švedi tudi to pot poželi bučno priznanje za svoja pošteno gledališko prizadevanje, ki je hkrati sveže, pogumno, inteligentno — o smeri sodobnih gledaliških iskanj.

Njihov gledališki uspeh se uprča med najvišje umetniške dosežke letošnjega Pariskega festivala.

FRANCE JAMNIK

Irna Christenson in Lars Hanson v »Očeta«

Prizor iz »Maitre Pathelin« (Svedska)

IV. ZLET PLANINCEV JUGOSLAVIJE

Drineditelli et al. *Journal of Interpersonal Violence* 29(1)

Zadnji dan zleta — 27. julij — bodo slovesno proslavili, saj je to Dan vstaje ljudstva Bosne in Hercegovine. H gornikom bodo prišli v goste prebivalci okoliških vasi in Sarajeva; vsi skupaj bodo položili vence na kostnico padlih borcev v V. ofenzivi. Ob tej priložnosti bo tudi shod, na katerem bodo znani prvoborci tega kraja obujali spomine na V. ofenzivo.

TRŽAŠKO KULTURNO PISMO
Deset let slovenskega šolstva

C 235

DNEVNE NOVICE

Komunalna banka 60-KB-1 na Miklošičevi cesti 10 obvešča svoje komitente, da blagajna, plačilni promet in družbena evidenca ne bodo poslovali v soboto, 23. julija 1955 zaradi čiščenja poslovnih prostorov. Komitenti lahko položijo dnevni izrizek pri ostalih poslovalnicah Komunalne banke.

Mestni ljudski odbor glavnega mesta Ljubljane poziva vse prebivalce Ljubljane, vse hišne svete, družbene in strokovne organizacije, vse industrijske, trgovske, gostinske in obrtne obrate, vse zavode in ustanove, da v petek, 22. julija, za praznik Dneva vstaje, izobesijo na svojih stavbah zastave. Predsednik MLO: Dr. Marjan Dermastia.

Dveh vrst preparata »FLEX« ni je samo prvotno sigurno sredstvo za čiščenje maslini madežev. FLEX je v prometu samo v originalnih steklenicah.

Ce veliko stojiš ali mnogo hođiš, dal tvojim nogam osvežujočo kopel z »JELA« soljo. Polkusi in povej drugim, da je JELA sol edinstvena.

Moskovski plesni ansambl »Berjokas«, ki je z izrednimi uspehi nastopal po vsej Evropi in je ravnokar sijajno pričel svojo turnejo po Jugoslaviji, bo nastopil v nedeljo, dne 24. julija ob 20.30 na prireditvenem prostoru Gospodarskega razstavišča. Tu je tudi prodaja vstopnic neprekinjeno od 12-19. Rezervacij ni.

Društvo gradbenih inženirjev in tehnikov LRS priredi v sodelovanju z zastopstvom tovarne »Badische Anilin- und Sodafabrik, Ludwigshafen a. Rhein (prej IG Farbenindustrie)« strokovno predavanje z diskusijo o novem izolacijskem materialu in o novih umetnih masah, ki se lahko uporabljajo v gradbeni, kemični in rudarski industriji, dalje v industriji hladnih naprav in ladjedelstvu, elektrotehniki, industriji kablov, industriji plastičnih mas ter v filmski industriji.

Predavanje bo v fizikalni dvorani univerze v Ljubljani, vhod z Gosposke ulice, v sredo, dne 20. julija ob 20. Predavata g. dr. ing. Fritz Stastny, vodilni kemični strokovnjak BASF, Ludwigshafen, in g. Karel Titscher, glavni referent BASF za Jugoslavijo. Vzorci materialov bodo na razpolago za ogled. Vabimo vse, ki se zanimajo za izolacijske in plastične mase, da se predavanja udeležijo.

Taborniki, pozor! Za taborjenje ob Milatstevskem jezeru v Avstriji je prostih še 20 mest. Člani Združenja tabornikov Slovenije, ki bi šli na tabor, naj takoj, najkasneje pa do 23. julija, pošlijo na Starešinsko upravo ZTS, Ljubljana, Njegoševa 19, naslednje dokumente: izpolnjeno vprašalno polo, prepis rojstnega lista in 2 fotografiji za potni list. Pogoji: starost 12-18 let, popoln ali delni taboriški krol, taborišna 4500 din, kompletna osebna oprema. Taborjenje bo od 5. do 25. avgusta 1955. — SU ZTS.

Delavsko pretno društvo »Svoboda« Brdo, Ljubljana, pravi v poročilu desete obletnice osvoboditve ljudsko igro v treh dejanjih: Finigar-Mikeln: »Pod svobodnim soncem«, in sicer v petek, 22. julija, v soboto, dne 23. julija in v nedeljo, dne 24. julija ob 20.30. Vse predstave bodo na tovarniškem dvorišču Ljubljanskih opekarn — obrat Vito. V primeru slabega vremena se preloži vsaka predstava na naslednji dan.

Sveže morske ribe danes v ribarnici.

Protiperonosporna služba

Poročilo za dne 19. julija 1955

Včeraj je bilo lepo in toplo vreme brez padavin. Srednja dnevna temperatura se je gibala med 21 in 24 stopinj Celzija, na Primorskem pa do 26 stopinj. Daj je bila povsod močna rosa.

Napovedi: Opozorjamo vinogradnike Beke krajine, in to predvsem v okolici Črnomlja in Senca, da naj do 21. julija četrtič poskrope svoje vinograde.

V ostalih predelih Dolenjske in Stajerske čas za četrto škropljenje še ni nastopil.

Uprava hidrometeorološke službe in Kmetijski inštitut

Važno opozorilo hmeljarjem! V hmeljiščih se je v precejšnji meri pojavil rdeči pajek. Hmeljarji, preglejte svoja hmeljišča, zlasti na lahkih zemljah. Čim ugotovite okužbo, poskropite s Systoxom 0,05 % (pol decilitra na 100 litrov vode), ali s Pestoxom 0,15 % (1,5 del na 100 l vode), ali s Parationom 0,05 % (pol decilitra na 100 litrov vode), ali s Fosfom 0,05 % (pol decilitra na 100 litrov vode).

Pri uporabi sredstev bodite previdni, ker so strupeni!

Hmeljarski inštitut, Zalec.

Umrlj so v Ljubljani

Jože Fortuna, delavec. Pogreb bo danes ob 5 na Zalah.

2635

Čestitke

Na tehnični fakulteti je diplomiral za inženirja arhitekture Anton Rajčelj iz Kranja. Dobremu tovarišu čestitajo k diplomski kolegi.

Ob srebrni poroki čestitajo dragi mami in sili Jeshovima v Trbovljah sin Lojzek in hčerka Vlasta, Breda in Dragica z možem in vnukinjo Renco.

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE

LJUBLJANA, Titova 50

ZABAVNE PRIREDITVE:

20. jul. ob 20.30 uri: Opereta Jan-ka Gregorca »MELODIJE SR-CA«

21. jul. Zaprt.

22. jul. ob 20.30 uri: Opereta Jan-ka Gregorca »MELODIJE SR-CA«

23. jul. ob 20.30 uri: Opereta Jan-ka Gregorca »MELODIJE SR-CA«

Vstopnice za opereto so v prodaji pri blagajni »Gospodarskega razstavišča« vsak dan od 12. ure dalje.

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za sredo, 20. julija

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 19.30 in 22.00.

5.00-6.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored) - vmes ob 6.30 Pregled tiska - 6.35 Domači napet - 7.10 Zabavna glasba, vmes reklame - 7.30 Pisan drobiž za pionicirje - 7.45-8.00 Veseli zvoki - 12.00 Edward Grieg: Peer Gynt, simfonični suiti št. 1 in št. 2 - 12.45 Zabavna glasba, vmes reklame - 13.00 Kmetijski nasveti - 13.10 Z glasbo v dobro voljo - 14.30 Za gospodinjice - 14.40 Sopranistka Nada Zrimšek poje samospeve slovenskih skladateljev, pri klavirju Maša Bohinčeva - 15.15 Zeleni ste, poslušalci! - 16.00 Utrinki iz literature: Ivan Ribič: Tisti iz Jurjevega borsta - 16.20 Popularne orkestralne skladbe - 16.40 Prenos reportaže s kolesarske dirke »Po Sloveniji in Hrvaški« - 17.15 Pisan drobiž, vmes reklame - 18.00 Družinska pogovori: Vladimir Cvetko: Mestni otrok na deželi - 18.10 Od Triglava do Ohrida. (Pisan spored pesmi in plesov naših narodov) - 18.45 Znanjopolitični fejtton: Zahodnoevropsko sodelovanje in Jugoslavija - 19.00 Zabavna glasba - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Georgije Bizet: Lovci biserov, opera v treh dejanjih - 22.15-23.00 »Jazz-coctail« - 22.15-23.00 UKV program: Nočni koncert - 23.00-24.00 Oddaja za tujino - na valu 327,1 m (Prenos iz Zagreba).

VESTI IZ MARIBORA

DEŽURNA LEKARNA

Sreda, dne 20. julija 1955: lekarna »Studenti«, Gorkova ulica 18.

Četrtek, dne 21. julija 1955: lekarna »Centar«, Gosposka ulica 12.

Od 9 zvečer do 8 jutraj se izdajajo zdravila na zdravniške recepte, napisane istega dne ali noči. Lekarna »Centar« je odprta neprenehoma od 7-19.

KINO

PARTIZAN: Ameriški film: »Skrivnost Indijance«. Brez tednika. — Predstave ob 15.30, 17.30 in 20.30. Zaradi izredne dolžine filma zadnja predstava ob 20.30.

UDARNIK: Ameriški film: »Gola ostroga«. Tednik. Predstave ob 15.30, 17.45 in 20.

LETNI KINO SOLA: Ameriški film: »14 ure«. Tednik. Predstava ob 20.45.

DROBNI OGLASI

RAZPIS. Komunalna banka v Ljubljani razpisuje natečaj za sprejem v službo 15 uslužbenecv.

Pogoji za sprejem je popolna srednješolska izobrazba. Osnovna plača po uredbi, dopolnilna plača po uspehu pri delu. Razpisana delovna mesta so v Ljubljani. Nastop službe takoj. — Reflektanti naj vložijo prošnje na Komunalno banko, Miklošičeva 10.

2635

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Italijanski film

»Neron in Messalina«

Tednik samo pri zadnji predstavi. Predstave ob 16, 18 in 20. V glavni vlogi Gino Cervi in Paula Barbara. Prodaja vstopnic od 9.30-11 ter od 14 dalje

KINO »KOMUNA«

Italijanski film

Na robu propada

Tednik »Filmske novosti št. 29«. Predstave ob 16, 18 in 20. V glavni vlogi: Eleonora Rossi Drago. Prodaja vstopnic od 9.30-11 ter od 14 dalje.

KINO »TRIGLAV«

Jugoslovanski film

»Ešalon dr. M.«

In tednik. Predstave: Ob 18 in 20 uri. Prodaja vstopnic od 17 ure.

KINO »SISKA«

Angleški film

»Višek nevarnosti«

V glavni vlogi: Basil Appleby, Freda Bamford in Wilfred Downing. Režija Peter Bradford. Predstave ob 16, 18 in 20 uri. Prodaja vstopnic od 14 ure dalje.

KINO »VIC«: Ameriški barvni film:

»Poženi Jose. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. V glavni vlogi Red Skelton in Sally Forrest.

KINO »SLOGA«: Ameriški barvni film: »Dvigniti zaveso«. Brez tednika. Predstave ob 16, 18 in 20. V glavni vlogi Fred Astaire in Cyd Charisse. Matinee ni.

Prodaja vstopnic v obeh kinematografih od 9.30-11 in od 14 dalje.

KINO »SOCA«: Premiera ameriškega barvnega filma: »Pogum kot Lassie, Tednik. Predstavi ob 18 in

20. V glavni vlogi Elisabeth Taylor in Leslie. Prodaja vstopnic od 9.30 do 11 in od 16 dalje.

LETNI KINO »BEŽIGRAD«: Ameriški barvni film »Dvigniti zaveso«. Tednik. Predstava ob 20.45.

Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

KINO »LITOSTROJ«: Brazilski film: »Razbojnik«. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave. Danes zadnjič.

JESENICE: »RADIO«: Francoski film: »Prepovedan sad«. Predstavi ob 18 in 20.

»PLAVZ«: Finski film: »Poročni venec«. Predstavi ob 18 in 20.

CELJE: »UNION«: Ameriški film: »Skrivnost Indijance«. Predstavi ob 18 in 20.

»DOM«: Francoski barvni film: »V vrtincu Himalajev«. Predstava ob 18.15, v Letnem kinu ob 20.30, v primeru slabega vremena bo zadnja predstava ob 20.15 v dvorani.

LETNI KINO »PARTIZAN«: Premiera slovenskega filma: »Trenutki odločitve«. Predstava ob 20.30.

»SVOBODA«: Francoski film: »Pred potopom«.

2636

2637

2638

2639

2640

2641

2642

2643

2644

2645

2646

2647

2648

2649

2650

2651

2652

2653

2654

2655

2656

2657

2658

2659

2660

2661

2662

2663

2664

2665

2666

2667

2668

2669

2670

Trgovina z rabljenimi predmeti

»Komisija«

CELJE

vam nudi v svojih prodajalnah rabljene predmete po nizkih cenah in se priporoča za obisk.

Cestitamo delovnemu ljudstvu ob Dnevu vstaje in občinskem prazniku Celja!

C 239

KOLEKTIV

»VINO KOPER«

CELJE

sporoča, da bo dne 22. julija 1955 gostoval priznani

veseli kvartet Radia Ljubljane

pod vodstvom Slavka Avsenika s sodelovanjem dveh pevcev.

C 234

»MERKUR«

TRGOVINA

Z MEŠANIM BLAGOM

CELJE

ČESTITA OB OBČINSKEM PRAZNIKU CELJA!

Solidna postrežba! Nizke cene!

C 236

2636

2637

2638

2639

2640

2641

2642

2643

2644

2645

2646

2647

2648

2649

2650

2651

2652

2653

2654

2655

2656

2657

2658

2659

2660

2661

2662

2663

2664

2665

2666

2667

2668

2669

2670

2671

2672

2673

2674

2675

2676

2677

2678

2679

2680

2681

2682

Akademija za gledališko umetnost v Beogradu

razpisuje

NATEČAJ

ZA SPREJEM NOVIH STUDENTOV NA IGRALSKI IN ODDELEK ZA REŽIJO ZA SOLSKO LETO 1955/56.

V Akademijo za gledališko umetnost bo v šolskem letu 1955/56 sprejet en razred za igro in en razred za režijo. Sprejemali se bodo kandidati obeh spolov, ki so dopolnili 17. leta starosti, z naslednjimi šolskimi kvalifikacijami: gimnazija z višjim tečajnim izpitom, učiteljska šola ali njena enaka šola.

Posebno nadarjeni kandidati so lahko sprejeti samo na oddelek za igro, in z manjšo šolsko kvalifikacijo, vendar z najmanj sedem razredov gimnazije, in s pogojem, da do konca prvega leta študija na tej Akademiji končajo tudi srednjo šolo.

Prošnje, kolkovane s 30 din za sprejemni izpit, pošljejo kandidati rektoratu Akademije najkasneje do 1. septembra 1955.

Prošnji je treba priložiti naslednje dokumente:

1. Izvod iz matične knjige;
2. potrdila o šol. kvalifikacijah;
3. zdravniško potrdilo;
4. potrdilo o državljanstvu;
5. življenjepis;
6. fotografijo (velikost dopisnice);

7. če je kandidat že delal kot amater, potrdilo amaterskega gledališča ali dramske sekcije društva o svojem delu.

Sprejemni izpiti bodo obsegali:

- a) Recitacijo;
- b) Odločke neke vloge (monolog ali dialog) in
- c) Pismeno nalogo in ustno razlago posameznih postavk v nalogi.

Za oddelek režije:

- a) Literarno analizo enega dramskega dela, izbere kandidat sam.
- b) Analizo teksta ene scene iz drame, izbere izpraševalec.

c) Preizkus fantazije kandidata po načelih vizuelne kompozicije predstave.

Sprejemni izpiti se bodo začeli 10. septembra 1955 ob 8 jutraj v prostorih Akademije.

Študij na Akademiji traja štiri leta (8 semestrov). Ob koncu prvega leta morajo kandidati obvezno položati kontrolni izpit, ki odloča

DELOVNI KOLEKTIV
TOVARNE OBUTVE

Peko

Čestita vsem
delovnim ljudem
ob 22. juliju —
Dnevu vstaje
slovenskega
ljudstva

Zaupajte pri nakupu
čevljev že nad pol
stoletja preizkušeni
znamki »PEKO«,
ki ustreza vsem
zahtevam modne in
kvalitetne obutve

*Ljudski odbor
mestne občine*

ŠKOFJA LOKA

ČESTITA
OB
DNEVU
VSTAJE
SLOVEN-
SKEGA
LJUDSTVA
VSEM
SVOJIM
OBČANOM

KOLEKTIV TOVARNE
GUMIJEVIH IZDELKOV

Sava
KRANJ

ČESTITA OB SLOVENSKEM PRAZ-
NIKU DNEVU VSTAJE — 22. JULIJU
VSEM DELOVNIM LJUDEM. Z DE-
LOVNIMI ZMAGAMI V SOCIALIZEM

KOLEKTIV TOVARNE
TISKANEGA BLAGA

Tiskanina

KRANJ

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
OB DNEVU VSTAJE
DELOVNI USPEH JE NAŠ PONOS!

KOLEKTIV

**Bombažne
predilnice
in tkalnice**

TRŽIČ

ČESTITA OB DNEVU VSTAJE
SLOVENSKEGA LJUDSTVA
VSEM DELOVNEMU LJUDSTVU

DELOVNI KOLEKTIV

MIZARSKE ZADRUGE

Ljubljana-Viš

pošilja borbene pozdrave vsemu delovnemu
ljudstvu ob Dnevu vstaje

DELOVNI
KOLEKTIV

Cementar

LJUBLJANA

čestita ob
Dnevu vstaje
— 22. juliju
vsemu
delovnemu
ljudstvu
Slovenije

Borbene pozdrave vsem svojim
odjemalcem in vsemu delovnemu
ljudstvu Slovenije

DELOVNI
KOLEKTIV

**Pekarne
Moste**

OB DNEVU VSTAJE ČESTITA
DELOVNEMU LJUDSTVU SLOVENIJE

DELOVNI
KOLEKTIV

Elektrosignal
LJUBLJANA

PROJEKTIRANJE
IZGRADNJA INDUSTRIJE

Industrijski biro

LJUBLJANA, Parmova 33

IMPORT — EXPORT

Oprema, stroji, konstrukcije, elektromate-
rial, orodje

Delovni kolektiv čestita delovnemu ljudstvu ob Dnevu vstaje

Ob
Dnevu
vstaje
čestita
vsemu
delovnemu
ljudstvu

delovni kolektiv
Elektro strojnega podjetja

TIKI

LJUBLJANA

Komunalno podjetje ŠKOFJA LOKA

čestita ob Dnevu vstaje in se toplo
priporoča - Izdeluje betonske cevi, mreže,
klopi itd. Sprejema večja in manjša
naročila za te izdelke

Ob Dnevu vstaje čestita vsemu
delovnemu ljudstvu Slovenije in se
priporoča

DELOVNI KOLEKTIV

MIZARSTVA TRNOVO
LJUBLJANA

Ob Dnevu vstaje čestita vsemu de-
lovnemu ljudstvu in se priporoča še
za nadaljnji obisk

DELOVNI KOLEKTIV

Pekarne Zgornja Šiška
TITOVA 69a

DELOVNI KOLEKTIV

Mestne vrtnarije
V LJUBLJANI

čestita vsemu delovnemu ljudstvu ob obletnici
Dneva vstaje in se priporoča z znižanimi ce-
nami za svoje vrtnarske proizvode in storitve

Genaralni remont avtomobilov

AVTOOBNOVA

Ljubljana

čestita vsemu delovnemu ljudstvu ob
Dnevu vstaje

Ob Dnevu vstaje
čestita vsemu delovnemu ljudstvu

»Gradbeni material«

Tehnična trgovina z železnino,
gradbenim materialom in steklom

VIŽMARJE

pošta Šentvid nad Ljubljano

OB DNEVU VSTAJE POŠILJA
SVOJE BORBENE POZDRAVE
VSEM SVOJIM ODJEMALCEM,
DELOVNIM KOLEKTIVOM IN
VSEM DELOVNIM LJUDEM

LJUBLJANSKA TOVARNA HRANIL

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR MARIBOR

*prisrčno čestita k prazniku slovenskega ljudstva,
Dnevu vstaje, z željo, da še nadalje doprinaša
svoj delež k socialistični izgradnji domovine*

Trgovsko podjetje tobak *Maribor*

Rotovski trg 9

prodaja na debelo in na drobno vse vrste tobačnih izdelkov iz vseh tobačnih tovarn. Prav tako prodajamo pošne in takšne vrednotnice. V našem skladišču, kjer izdajamo tobačne artikole na debelo, boste solidno postreženi, kadilci pa imajo v naših maloprodajalnah veliko izbiro tobačnih izdelkov. Na zalogi imamo tudi kvalitetne vžigalice. Čestitamo vsem svojim odjemalcem in dobaviteljem k Dnevu vstaje, 22. juliju

PRECIZNA MEHANIKA

MARIBOR
GOSPOSKA 27, TELEFON 27-99

Strokovno popravlja vse vrste pisalnih strojev in registrirnih blagajn

Čestitamo svojim strankam in delovnemu ljudstvu k Dnevu vstaje

Trgovina s tehnično železnino in kovinskim blagom na debelo in drobno

Jeklotehna

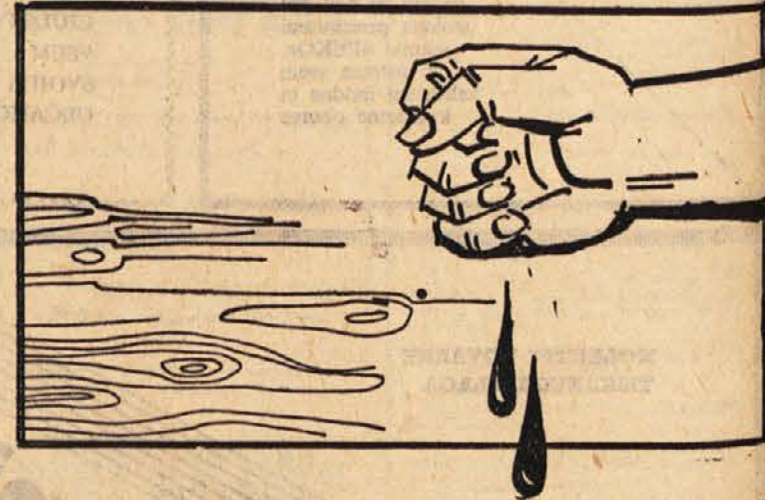
Maribor
Partizanska cesta 34

Imamo na zalogi tehnične artikole, ležaje, orodje, kakor tudi železo in pločevino

Delovni kolektiv čestita vsem delovnim kolektivom, svojim odjemalcem in dobaviteljem k prazniku Dneva vstaje slovenskega ljudstva 22. juliju

Kolektiv čestita svojim poslovnim prijateljem in ostalemu delovnemu ljudstvu k Dnevu vstaje slovenskega ljudstva, 22. juliju

Podjetje za impregnacijo lesa

Hoče pri Mariboru

Zadružno trgovsko podjetje

MESO

Maribor, Partizanska cesta 6

Imamo v svojih prodajalnah vedno sveže goveje, teleče in svinjsko meso, kakor vse vrste mesnih izdelkov po najnižjih in konkurenčnih cenah

Delovni kolektiv čestita k Dnevu vstaje, 22. juliju, vsem kolektivom in svojim odjemalcem

Obrtno mizarstvo

Maribor, Smetanova ulica 1

Izdelujemo vsa v mizarstvo stroko spadajoča obrtna dela solidno in poceni

Čestitamo vsem svojim strankam in dobaviteljem k slovenskemu prazniku, Dnevu vstaje

Veletrgovina s prehrabnim blagom

Koloniale

Maribor, Jurčičeva ulica 5, telefon 37-48

Oskrbuje na teritoriju severovzhodne Slovenije celotno maloprodajno trgovsko mrežo z bogatim sortimentom prehrabnega in kolonialnega blaga.

Delovni kolektiv čestita vsem svojim odjemalcem in dobaviteljem k prazniku Dneva vstaje, 22. juliju

Trgovsko podjetje ZOZ

Zadružna mlekarna Maribor

Maribor, Partizanska cesta 51

Čestita vsemu delovnemu ljudstvu k slovenskemu prazniku, Dnevu vstaje

Občinski ljudski odbor Lovrenc na Pohorju

pošilja borbene pozdrave vsem delovnim ljudem ob prazniku slovenskega ljudstva, Dnevu vstaje

Gospodarska podjetja Ravne na Koroškem

Restavracija »Pod Uršljo« — Soboslikarska in pleskarska delavnica — Pekarna »Piramida«
Okrepčevalnica »Pri lipi« — Splošno modno krojaštvo — Brivsko-česalni salon

Čestitamo svojim gostom in strankam ter vsemu delovnemu ljudstvu k slovenskemu prazniku, Dnevu vstaje

Lesno INDUSTRIJSKO PODJETJE

Slovenj Gradec

s svojimi obrati: Mislinje, Pameče, Vuhred, Dovže, Dravograd, Mušenik

čestita vsem delovnim kolektivom k slovenskemu prazniku, Dnevu vstaje

Industrija kovinske galanterije

PANONIJA

Murska Sobota

Delovni kolektiv čestita vsem svojim odjemalcem in dobaviteljem k Dnevu vstaje, 22. juliju
Izdelujemo kovinsko galanterijo za široko potrošnjo solidno in poceni

Kmetijsko gospodarstvo Lepi Dol

Delovni kolektiv čestita k obletnici Dneva vstaje slovenskega ljudstva, 22. juliju, vsem delovnim ljudem in jim želi še nadaljnjih uspehov pri izgradnji socializma

Tovarna umetnih brusov Maribor

Proizvajamo umetne bruse vseh dimenzij in oblik

Naj živi praznik vstaje, 22. julij!

Okrajni ljudski odbor
Novo mesto
Okrajni komite ZKS
Novo mesto
Okrajni odbor SZDL
Novo mesto
Okrajni komite mladine
Novo mesto

čestitajo vsem delovnim kolektivom, množičnim organizacijam in ostalemu prebivalstvu k zgodovinskemu prazniku Dnevu vstaje, 22. juliju!
Ob tej priložnosti želimo vsem delovnim kolektivom mnogo uspehov pri nadaljnji graditvi naše socialistične domovine

Okrajni ljudski odbor Črnomelj

čestita vsem ustanovam in prebival-
cem Slovenije k prazniku vstaje

Okrajni odbor zveze borcev Novo mesto

pošilja vsem borcem in delovnim kolektivom svoj borbeni pozdrav ter čestita ob Dnevu vstaje, 22. juliju z željo, da nam ta praznik da novih vzpodbud za čimhitrejšo zgraditev socializma in socialističnih odnosov v državi

Splošno gradbeno podjetje

PIONIR Novo mesto

Delavski svet in upravni odbor čestitata v imenu kolektivov direkcije, stranskih obratov in gradbišč v Krškem, Stični, Črnomlju, Metliki, Straži, Brežicah, Cerkljah in Brestanici vsem sorodnim podjetjem in vsemu delovnemu ljudstvu ob Dnevu vstaje, 22. juliju in želita obilo uspehov v bodočem delu

Ljudski odbor mestne občine
Mestni komite ZKS
Mestni odbor SZDL
Trbovlje

čestitajo vsemu delovnemu ljudstvu
Slovenije ob Dnevu vstaje, 22. juliju

Za Dan vstaje čestita vsem delovnim
ljudem

Okrajni ljudski odbor Kočevje

Okrajni odbor SZDL
Okrajni komite ZKS
Okrajni odbor ZB
Okrajni komite LMS

Ob Dnevu vstaje
22. juliju
čestita in se priporoča
»AGROSERVIS«
Novo mesto

DELOVNI KOLEKTIV
GRADBENEGA
PODJETJA

GRADITELJ TRBOVLJE

čestita vsem delovnim ljudem
Slovenije ob Dnevu vstaje,
22. juliju

Zadružno
trgovsko
podjetje
ČRNOMELJ

čestita
vsemu
prebivalstvu
ob Dnevu vstaje,
22. juliju

Belokranjsko
gradbeno
podjetje
ČRNOMELJ

čestita
ob Dnevu vstaje
slovenskega naroda
vsemu delovnemu ljudstvu
Bele krajine

Gradbeno podjetje

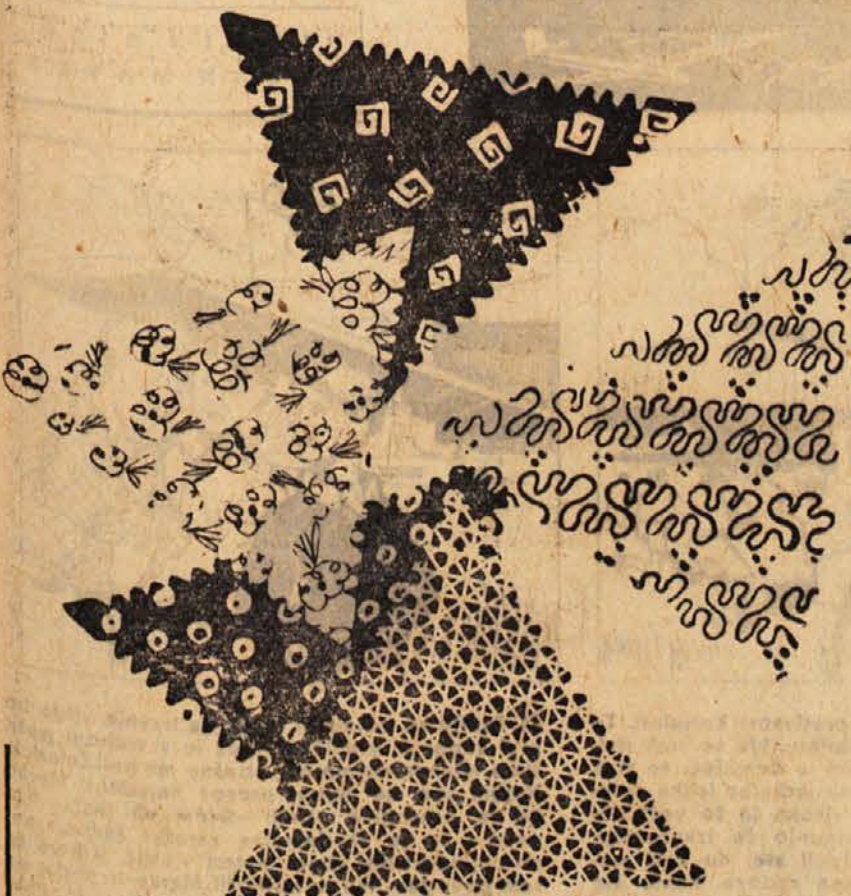
TRNOVO

Ljubljana

Delovni kolektiv čestita ob Dnevu vstaje, 22. juliju
vsemu delovnemu ljudstvu Slovenije

PREDILNICA IN TKALNICA MARIBOR

Proizvajamo bombažno in stanično prejo vseh vrst, bombažne in stanične modne tkanine za ženske obleke, posteljno perilo, kanafas itd. Deseni so zaščiteni z zaščitnim znakom. Vsi naši izdelki so znani po izredno dobri kakovosti in po vedno konkurenčnih cenah

K prazniku Dneva vstaje čestita naš kolektiv vsem našim odjemalcem ter ostalim delovnim kolektivom

INDUSTRIJA GRADBENEGA MATERIALA RADEČE - ZIDANI MOST

čestita vsemu delovnemu ljudstvu ob Dnevu vstaje

Trgovsko podjetje

Železničar

Maribor, Gorkoga ulica 34

Kolektiv čestita ob prazniku vstaje vsem odjemalcem in dobaviteljem ter ostalemu delovnemu ljudstvu in jim želi obilo uspeha

Splošno kamnoseško podjetje

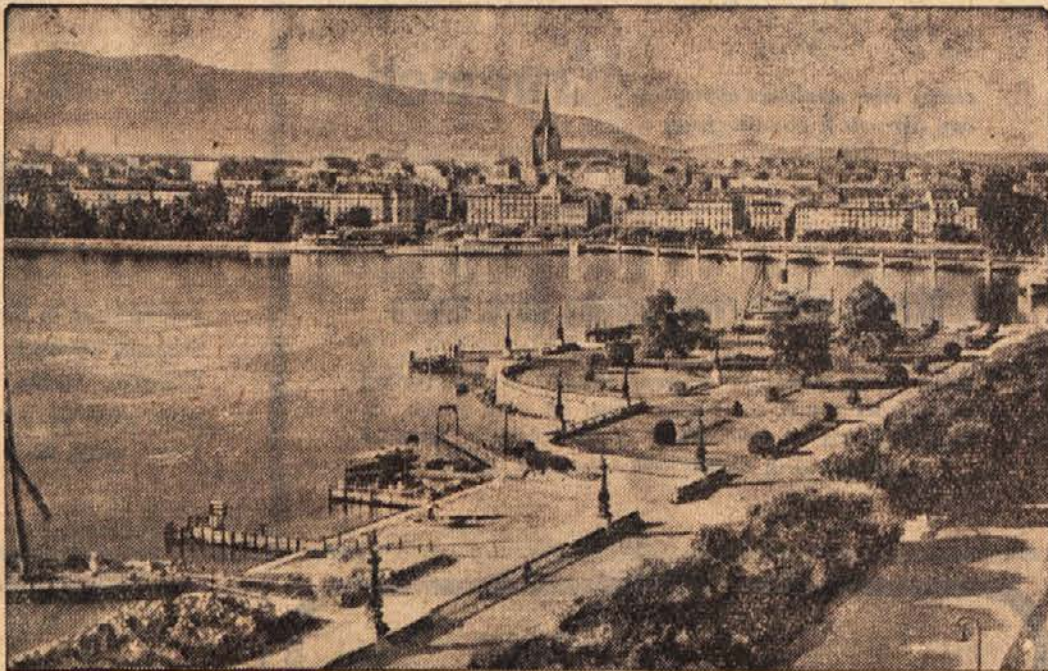
IZDELUJE: nagrobne spomenike, stopnice in druge kamnoseške izdelke iz naravnega in umetnega kamna

ČESTITAMO OB DNEVU VSTAJE IN POZDRAVLJAMO VSE SLOVENSKE LJUDSTVO — DELOVNI KOLEKTIV

Tik pred
začetkom

ŽENEVSKE KONFERENCE

Panorama Zeneve

(Od posebnega dopisnika)

Zeneva, julija

Tudi v Zenevi je pritiskala huda vročina. Skrbno zastražena je bila palača narodov v Zenevi v ponedeljek dostopna samo članom in osebjem delegacij ter delno tudi tisku. Fotoreporterji in snemalci imajo tokrat prednost pred novinarji, ki so lahko samo prek televizijskih aparatov spremljali začetek velikega dogodka. V Zenevi se je zbralo kakih 1500 predstav-

nikov tiska in informacij. Zaman so novinarji upali, da bodo kakorkoli, če ne drugače, vsaj po mikrofoni lahko spremljali začetek konference. Toda noben novinar razen fotoreporterjev in snemalcev ni mogel priti v bližino palače. Švicarska policija je zastražila vse dohode, zastraženi so bili celo gozdiči in livade v bližnji okolici.

PO VRSTI SO PRIHAJALI

Prvi je prišel pred palačo črni »Rolls-Royce« z angleško zastavo. Iz njega je izstopil Anthony Eden, ki mu je ta palača dobro znana, saj je v njej začel svojo diplomatsko kariero. V lahki sivi obleki brezhibnega kroja je Eden s svojim naslednikom iz Foreign Officea Macmillanom odšel v palačo. Tri minute pozneje je prišel v skromnem »Citroenu«, s kakršnimi so opremljene vse uradne francoske ustanove, Edgar Faure z zunanjim ministrom Pinayem. Obema, ekonomistoma po karieri, se je mudilo, kar ni običaj pri diplomatih. Oba sta hitro zavila v palačo. Čez pet minut so se pojavili dolgi »Zisi« z rdečimi zastavami. V skupini Rusov sta vzbujala največjo pozornost sivo-

PLAH FANT

Ker si nikakor ne upa priti z besedo na dan, se ojuhači dekle samo. »Ah, vzdihne, ali se ti ne zdi, da bi bilo imenitno, če bi se midva poročila?«
»Prav praviš, meni fant, rad bi samo vedel, kdo naju bo vzel.«

»Tole me spominja na nekaj — da, že vem, ženi sem obljubil, da pridem danes pravočasno domov.«

lasi Bulganiin visoke postave in dostojanstveni Zukov z izrazito vojaškimi potezami. Seveda so se ljudje zanimali tudi za živahnejšega Hruščeva in resnega Molotova, ki se mu že po obleki in vedenju pozna, da je vaju mednarodnih konferenc. Zadnji je prišel predsednik ZDA Eisenhower v najdaljši koloni avtomobilov. Komaj se je njegov dolgi in odkriti »Cadillac« ustavil, že so ga obklopi zvesti čuvaji. Nasmehajo, roko dvignjeno v pozdrav, je Eisenhower stopil pred filmske kamere, ki so že deset minut nenehoma brnele, potem pa je z Dullesom odšel v palačo.

V KONFERENČNI DVORANI

To je bilo vse, kar so mogle videti radovedne oči. Naše stoletje je stoletje televizije. V velikem predvorju Doma tiska so lahko novinarji videli vsaj, kakšen je uvod v zasedanje najvišjih predstavnikov štirih velesil.

V veliki dvorani stoje dolge mize, postavljene pravokotno s praznim prostorom v sredini. Vtem ko so fotoreporterji in filmski snemalci pridno snemali, se je Molotov smeje tiho pogovarjal z Bulgarinjem al. »Molotov« vahnjo pojasnjeval Zukovu, Faure je stal sklonjen k Pinayu. Eisenhower in Dulles pa sta se smehljala. Eden je menda menil, da v tem trenutku ni treba govoriti, pogledal je v strop, potem pa se je ozrl po dvorani. To je trajalo sedem minut, potem pa so morali novinarji zapustiti dvorano. Pohiteli so v telefonske kabine, da bi prvi poročali o začetku zasedanja. Njihove picke podatke je izpopolnil Eisenhowerjev tajnik za tisk, Jim Hagerty.

Ob desetih so bile vse delegacije že zbrane. Predsednik Eisenhower je segel v roke vsem članom sovjetske delegacije, stoječim okrog mize. Posebno prisrčno je pozdravil maršala Zukova in ga vprašal po njegovi soprog, maršal pa po predsednikovem sinu. Eisenhower mu je odgovoril, da je njegov sin na konferenci kot njegov pomočnik in da ga bo lahko videl. Zukov je bil edini član delegacije v maršalski uniformi.

Potem so delegati sedli za mizo in Dag Hammarskjöld jim je v kratkem govoru izrekel dobrodošlico ter v imenu vseh članov ZN želel konferenci obilo uspehov.

Sledilo je desetminutno snemanje fotoreporterjev, potem pa je Eisenhower začel konferenco.

Govore na konferenci prevajajo najprej iz angleščine v francoščino, potem pa v ruščino. Vsaka delegacija šteje deset članov, razen tega pa ima v konferenčni dvorani svoje prevajalce in tehnično osebje.

Bogdan Pešić

Največje umetno morje

Pri Kujbiševu (prej Samara) bodo zaježili Volgo in zgradili veliko elektrarno. Za jezom bo nastalo največje umetno morje Sovjetske zveze. Dolgo bo 600 km in široko 40 km. Kakih 10 krajev, med njimi staro mesto ob Volgi, Stavropol, bodo morali izprazniti in hiše podreti. Novi Stavropol bodo zgradili na drugem mestu kot največje rečno pristanišče. Novo morje se bo imenovalo »Kujbiševo morje«.

živali, podobne tapiru, vrsti kopitarjev. Po mnenju strokovnjakov bodo te najdbe dopolnile veliko geološko vrzel.

Churchill dobil mladega leva

Ameriški klub ljubiteljev levov je podaril Churchillju tri mesece starega leva. Leva »Rota«, ki ga je imei Churchill prej, so morali 18. junija ustreliti, ker je bil že prestar. Mladi lev, ki so ga prepeljali v London z letalom, je bil tako divji, da ga na letališču niso mogli spraviti v kletko, marveč so ga odpeljali v živalski vrt kar v zaboji, v katerem je preletel Atlantski ocean.

Nezadovoljne babice

Eisenhower bo v kratkem dobil prošnjo z več tisoč podpisov, naj najpoznejše prihodnje leto razglasi »Narodni dan babic« (National Grand mothers Day). To misel je sprožila 51 let stara, Theresa Bialack v Hollywoodu, ki je samo v Chicagu zbrala že nad 5000 podpisov babic. Vse so se pridružile njeni želji. Letos na dan mater se je namreč jezila, da je prišlo njenih osem nečakov čestitk samo svojim materam, za babice pa se sploh niso zmenili.

Sesalci pred 45 milijoni let

Ameriška ustanova Smithsonian Institution poroča, da so arheologi našli v Srednji Mehiki dele živalskih okostnjakov, starih najmanj 45 milijonov let. Okostnjaki izvirajo iz poznega eocena ali zgodnjega oligocena zgodovine naše zemlje. Našli so dele okostnjaka iguana, velike, podgani podobne živali in

Pa smo le dočakali vročino

Vročinski val je zajel skoraj vso Evropo in zahteval že 230 človeških žrtev

Naposled je dosegla poletna vročina tudi naše kraje. Dolgo smo jo zaman pričakovali in že, Finskem in v Nemčiji je pritiskala neznosna vročina. Po približnih cenitvah je zahtevala vročina v Evropi že 230 človeških

koma od 200 na 400 ton dnevno. Tudi na Holandskem, Švedskem, Finskem in v Nemčiji je pritiskala neznosna vročina. Po približnih cenitvah je zahtevala vročina v Evropi že 230 človeških

En gledalec je bil takoj mrtev, 30 pa tako poškodovanih, da so morali nujno poklicati na dirkališče navzoče zdravnike. Nekateri poškodovanci so začeli krčevito kričati.

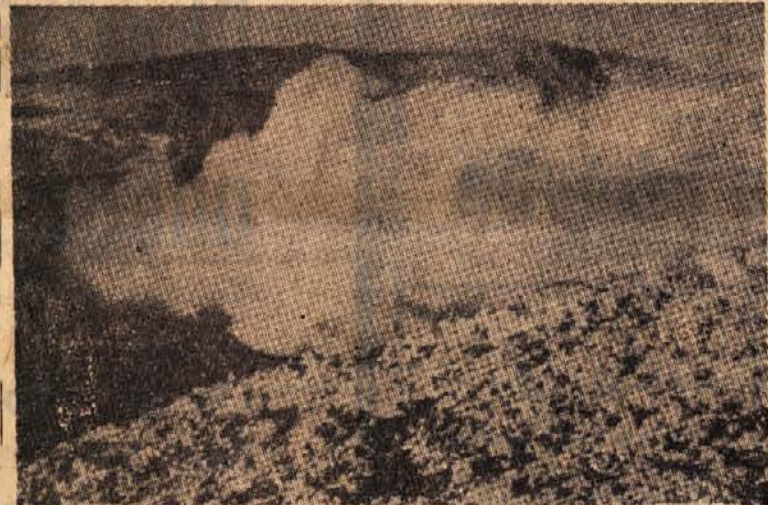
MATI S SEDMIMI OTROKI UTONILA

Velika nesreča pri kopanju se je pripetila na Škotskem. Bliizu Nairna je odšla neka mati s šestimi otroki v starosti od 2 do 12 let in z nečakoj med osoko na peščen pomol blizu obale. V začetku plime pa je zastrla morje megla. Mati je izgubila orientacijo in utonila skupaj s sedmimi otroki.

Poletna vročina se tudi pred Grönlandijo ni ustavila. Na skrajnem severu Evrope je tako vroče, da so se začeli topiti ledeniki. Pristanišča Färinger in Ivigtut so zatrpale ledene plošče.

TROPIČNE NEVIHTE

Nad Londonom so divjale prejšnji ponedeljek tropične nevihte. Treščilo je v 150 londonskih dimnikov in med silnimi nalivi je vodil zalila mnogo kleti. Na nekaterih ulicah in cestah je stala voda 15 cm visoko. Ves promet so morali ustaviti. Tudi v Parizu so imeli hude nalive. Gasilci so morali po nalivih nastopiti 800-krat da so izčrpali vodo iz kleti in pogasili požare, ki so jih povzročile strele. Vlaki so vozili z veliko zamudo, ker so strele večkrat pretrgale električni tok. Tudi v Bernu je prejšnji ponedeljek voda med zalivom zalila 60 kleti.

Ena izmed številnih fotografij zadnjega bruhanja Etne. Dim so lahko videli številni opazovalci tudi do 45 km daleč

pravzaprav prvi letošnji poletni dan, ko je bilo nebo povsem jasno in ko smo čutili, da smo že v drugi polovici julija.

V drugih deželah pa je poletna vročina pritiskala že nekaj dni prej in zahtevala je tudi že prve človeške žrtve. Vročinski val je zajel skoraj vso Evropo, zlasti skandinavske dežele. Takšna vročina, kakor zadnje dni, je tam redka. V Koppenhagenu so imeli v sredo v senci 31° C. Poraba ledu je narasla v mestu siko-

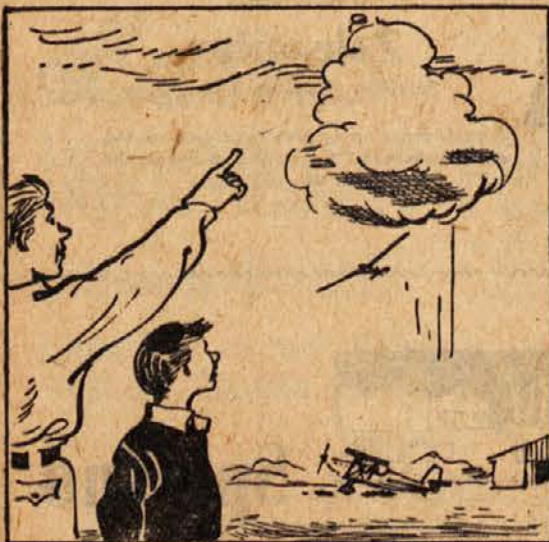
žrtev. V sredo so podlegli v Hamburgu sončarici trije ljudje. Mno- go ljudi je utonilo ali pa jih je ubila strela.

ŽRTVE STRELE

Na konjskih dirkah v Ascotu v Angliji se je pripetila v četrtek huda nesreča. Nenadoma je prihrumela nevihta in treščilo je v železno ograjo. Ljudje, ki so se sklanjali čez ograjo, da bi bolje videli dirkalne konje, so se zgrudili, ko da so jih zadele krogle.

RAZPELI SO PERUTI

PISE IN RISE:
MILAN MAVER

41. »To je pa že meteorologija,« je pojasnil Branko. »Le nič strahu, stvar je čisto preprosta. Vidiš onle oblak? Malo poprej ga še ni bilo.«
»Saj res, od kod neki je prišel?« se je začudil Marko. »Naravnost z zemlje.« Marko je nejevoljno pogledal učitelja. »Tako jel Sonce ogreje zračne plasti nad površino zemlje. Topel zrak pa je lažji od hladnega, zato se prične dvigati. Dviga se toliko časa, dokler se v višini spot ne ohladi. To pa še ni vsol

42. Topel zrak vsebuje tudi vlago. Ko se v višini zrak ohladi, se tudi vodni hlapi zgostijo v kapljice — in nastane oblaki. Takšne kopast oblak se imenuje kumuluss. Poznamo pa še drugačne oblake. Ob nevihtah nastajajo črni in grozeči nimbusi. Čirusi so oblaki v velikih višinah. To so bele meglice, ki jih včasih vidimo visoko na nebu in so običajno znanilci slabega vremena. Potem imamo še stratus, svinčeno, enolične oblake, nekaj sto metrov nad zemljo.

43. Za jadrca so važni predvsem kumulusi. To so markacije, ki povedo pilotu, kje se zrak dviga. Pod njimi prične krožiti in dvigajoči se zrak dviguje tudi letalo. Tako se jadrace lahko dvigne do pet tisoč metrov visoko in še več! Seveda zahteva takšno dviganje izkušenega pilota. No, pa dovolj. Videli ste, da tudi meteorologija ni tako neumna zadeva, kakor ste mislili. Sedaj pa po Vrabca! je Branko zaključil svoje predavanje.

44. Fantje so potegnili letalo na travnik. »Kdo bo prvi sedel za krmilo?« Janez je v zadregi porinil slino. »Danes ne morem, strašno me boli želodec. Najbrž sem se zjutraj preveč najedel.« Marko ga je prezirljivo ošinil: »Grem pa jaz!« »Kar pojdi,« se je škodoželjno zarežal Janez, »kaj pa naj speriš ubogi mater!« »Nič, ji bom že sam povedal,« mu je odbrusil Marko in sedel na Vrabca. »Samo prosim, ne previsoko,« je tiho, da ga ne bi slišali ostali, zašepetal Branko.